

ՏԻՆԻ, ԱԽԼԱԳԻ, ՖԵՆՆԻ ՎԷ ՄԻՅԱՄԻ

ՀԱՖԹԱԼԸԳ ՂԱԶԵԹԱ

ՃԻԼՏ 2

ԻՍԹԱՆԳՈԼ 9, ՕԳՈՍՏՈՍ , 1912.

Ն⁰ 32

ՊԵՆՏԻ ՄԱԽՍՈՒՍԼԱՐ

ՎԱԹԱՆ ՆԷ՞ ԻՍԹԵՅՈՐ

Շիմտի իշխանէն կեչմէքտէ օլտուղու-
մուզ շու պիւհրան նէ՞ մանատար մէնզա-
րէլէր նագչ ու թէրսիմ էտիյօր : Պու տի-
յար Համիտին իսթիպտատը ավթընտա 32
սէնէ էզիլտիքտէն սօնրա , 4 սէնէ էվվէ
պիր թագըմ կէնճ վէ միւթէալլէմ էվ-
լատլարընըն էլիլէ օ թագեիգտէն գուր-
թուլուպ Մէշրութիյէթին խօշ միւթտէսինի
իշիտէրէք ճանլանաը վէ իւմիտ իլէ ալաղա
գալգտը իտի : Օ զէման պու վաթանըն
անաւըրը միւթէլիֆէսի պու աճը իս-
թիպտատ ուգուպէթինէ պիր տահա տիւշ-
մէմէք իւզըն պիրիպիրլէրի իլէ ահա ու
փէյման էլլէտիլէր իտի : Լաքին էյ վա՛հ ,
նէ՞ տիլխուն պիր էմր ի վագը , քի օլ կէնճ
վէ միւթէալլէմ ազատան իպարէթ օլան
խէլապեար հէյէթ , տէօրթ սէնէլիք գը-
սա պիր միւտտէթ նիհայէթինտէ , միլլէթ
վէ մէտէնի ալէմ հուզուրունտա քէնտի-
լէրին տէֆ էթմէյէ գալգըշտըղլարը ալնի
իսթիպտատ , հիւքմ էթտիքլէրի ալնի
ճիւքմ իլէ իթհամ օլունույօրլար : Ոնաւըր
արասընտա թէֆրիգէլէր գօյմագ , հաքի-
միյէթ ի միլլէթի պիտ ունուլա հասըր էթ-
մէք , վաթանըն սէրվէթինի մէնաֆի ի շախ-
սիյէյէ իսթիմալ էթմէք , նուֆուզը տէվ
լէթի շախս եա ֆըրգա մէնֆաաթընա վէ

պու վաթան ալէյհինտէ գուլլանմագ , էֆ-
քեար հիւրրիյէթինի թահտիտ էթմէք վէ
պէօյլէճէ իլանը մէշրութիյէթտէ թէէքիտ
էտիլէն հէր պիր էսաս վէ մէպտէյի իխլալ
էթմէք , վէ Համիտ իսթիպտատընտան
տահա միւտհիշ պիր իսթիպտատ իգա
էթմիշ օլմագլա իթհամ օլունույօրլար :

Թաշմզըն Պալգան մուխպիրի Յուլիս
27տէ նէշը էթտիյի պիր պէնտտէ՛ իթթի-
հատ վէ Թէրագզը ճէմիյէթինին խաթալա-
րընըթահլիլ էտէրէք՝ կէօսթէրմիշ տիր քի,
վագթը իլէ Միտհաթ փաշանըն Գա-
նունը Լուսսիսի էվրօփանըն կէօղիւնէ քիւլ
աթմագ մագսէտիլլէ թէրթիպ էտիլտիյի
կիպի , 1908 մէշրութիյէթի տէ Թիւրքիւլիւ
Թիւրքիատա թահքիմ էթմէք նիյէթիլլէ
իլան օլունուլա Վէ էվրօփա՝ Մաքէտօնիա-
տաքի գօնթրօլունտան վագ կէչմէքլէ էօյլէ
պիր եանլըշ եափտը քի , կէնճ Թիւրքլէր
օնտան իսթիֆաատ էտէրէք Շօվինիգմի ի-
լէրի սիւրտիլէր վէ իլանը մէշրութիյէթ
իւզէրինտէն պիր սէնէ կէչմէզտէն Խրիս-
թիյանլարըն իմթիյազլարընա , մաթպուաթ
վէ իճթիմա հիւրրիյէթինէ էլ ուզաթտը-
լար վէ էպի ըէիսլէրի թէլէֆ էթմէյէ ,
Որնապուտլարը վէ սաիր ունուլարը
Թիւրքլէշտիրմէյէ , Իսլամ մուհաճիրլէրի
Թիւթիյանլարըն եէրլէրինէ իւքեան էթտիր-

մէյէ վէ պիր չոգ մէզալիւմ իճրասընա թէ-
չէպպիւս էթտիլէր : Նիհայէթ չու ոճն
ինթիխապտա քէօյլիւլէրի գօյուն սիւրիւ-
սիւ կիպի ինթիխապա իճպար էտիպ է-
հալիյի իխաֆէ իչիւն հէր թարիզի գուլ-
լանարլար , վէ իշթէ պու շէյլէր ճէմիյէթին
սուգութունը ինթամ յլլէտի :

Վազաա պու տիյարտա ըէսի իտարէ-
տէ պուլունանլարը իսթիպատաա իզվա է-
տէն գուվլէթլէր էքսիք տէյիլ տիր : է-
հալի էքսէրիյէթլէ ճահիլ տիր , միլլէթ
միւթէատտիս անասըրտան իպարէթ օլ-
սուղու իչիւն անլէր արասընտա իթիլաֆ
հասըլ էթմէք կիւճ տիր : էհալի հալա
մէշրութիյէթէ սլըշմատըզլարընտան հուր-
րիյէթի սու ի իսթիմալ էտէնլէրին պու-
լունաճաղը իհթիմալ տըր : հէյէթ ի իտա-
րէյէ մուխալիֆ օլան ֆըրգա ազալարը ա-
րասընտա իստպին վէ էսքի ֆիքրլի քիմ-
սէլէրին պուլունմագ իհթիմալը զալիպ
տիր : մէմլէթին իտարէսի էթէտէն պէ-
րու սու ի իսթիմալթա միւսաիտ պիր
մէսլէքտէ եիւրիտիւլիւշ տիր , պու շէյ-
լէր ատէմի իսթիպատաա սէվգ էտէն
գուվլէթլէր տիր : Լաքին զարիպ օլան շէյ
չու տըր քի , վաթանը Համիտին իսթիպ-
տատընտան գուրթարան կէնճ թիւրքլէր
պու թէճրիպէլէրէ գըսա պիր միւտտէթ
պիլէ տայանամալըպ , 4 սէնէ զարֆընտա
իզհարը իֆլաս էլլէտիլէր վէ տիկէր «Խէ-
լասքեարանը վաթան»ըն մուսէզաթընա
հէտէֆ օլտուլար :

Պու կէօթէրի քի , հիւրրիյէթ պայրա-
ղընը չէքիպ միւստվաթ վէ ուխուվլէթ
վաղ էտէն օ կէնճլէր քէնտի գալլէրին-
տէ նէ հիւրրիյէթէ , նէ միւստվաթա վէ
նէ ուխուվլէթէ ճիտտէն իման էթմէղլէր
իտի : Իմտի իթթիհատ վէ Թէրագզը ճէ-
միյէթինին պու հալը պիր ճիհէթտէն
պիզի մէյուս էտէր իսէ տէ , տիկէր թա-
րաֆտան վաթանտա պու կիպի սու ի իս-
թիմալթա փրօթէսթօ էտէճէք պիր

գուվլէթին պուլունտուղու պիզէ իւմիտ վէ
ճէսարէթ պախշ էտէր : Պիլ պու նախօշ
սու ի իսթիմալթա կէօրիւպ անլէրտէն
տօլայը գալպիմիզտէ քէտէր չէքէր իքէն ,
չիմտի օ շէյլէրէ միւհասիր պիր սուրէթտէ
փրօթէսթօ էտիլտիյինի կէօրմէք եինէ պի-
զէ իւմիտ վէ ճէսարէթ վէրիւր : Իսթիպ-
տաա պիր տէֆա տահա թէվալիլ էտիլի-
յօր , հուրրիյէթ պիր տէֆա տահա թէվա-
ճիլ էտիլիյօր , միւստվաթ վէ ուխուվլէթ
թէքըրար վատ էտիլիյօր : Պունլար կիւզէլ :
Իւմիտ վէ արզուժըզ Արնավուտուղուն իս-
լահը , Մաքէտօնիատա սիւքիւն ու ասա-
լիշին թէէսիսի , էրմէնի-ֆիւրտ մէսէլէսի-
նին հիւսն ի սուրէթտէ թէսլիյէսի , տա-
խիլի առալիշին թէէմինի վէ մուհարէպէ-
նին պիթմէսի , պիւթիւն վաթանըն ուլուն
պիր նէֆէս ալարագ պիլիթթիֆագ իսլա-
հաթը տախիլիյէ թէչէպպիւս էթմէսի
իշթէ մէմուլ վէ ինթիզար էտիլէն նէթի-
ճէլէր պունլար տըր :

Լաքին էյ վահ , պուրատա կիզլիտէն
կիզլի գալպիմիզէ սիլիշէն պիր սիւալ պի-
զի եինէ րահաթսըզ էտիյօր :— Աճէպա
պու եէնի խէլաւֆեարաւն ի միլլէթին
էսքի խէլաւֆեարաւն ի միլլէթտէն էսա-
ճա վէ փրիւսիպիճէ պիր ֆարզը վա՛ր մը ,
եօգսա պունլարընքի տէ պաշգա կէօնէ
պիր փոսթ տավառ՞ մը տըր : Աճէպա պու
հէնի գահրիմանլար պու էսքի գափտան-
լարըն կէմիսինին հանկը գայոյա , հանկը
պուզ քիւթլէսինէ չարփըլըպ զարգ օլ-
տուղունը պիլիյօրլա՛ր մը , եօգսա՝ անճագ
չախսէն իհիսիյէրէ տօղունտուղլարը իշիւն
մի անլէրէ մուխալէֆէթ էլլէյօրլար :

Իթթիհատ վէ Թէրագզը հէյէթինին
չարփըլըլը գայա մալիւմ օլտուղը իւզրէ
Թիւրք Շօլիիիզմ , փաւի-իւշաւիզմ վէ մու-
խալիֆ ֆըրգայը ճէպրէն պասալըմագ իտ-
թալարը իտի : Շիմտի հիւքիւմէթին ըէ՛ս ի
իտարէսինէ եէնի պիր հէյէթ կէշմէք իւզրէ
տիր : Պու եէնի հէյէթ հէփ մուգ-

Թէտիր զաթլարտան իպարէթ օլտուղունա չիւպէ հօգ տըր : Անճագ մուհիմմ սիւալ շու արը , պու կիւն վաթանըն շու հէյէթ ի միւհթէրէմէտէն իսթէտիր չէյ նէ՞ տիր : Կէնճ Թիւրքլէրին՝ Համիտին թէճըրպէսինտէն կէօրիւպ տէ էօյրէնէմէտիքլէրի տէրսի , իթթիհատ վէ թէրազզը ճէմիյէթինտէն շու տէօթ սէնէ զարփընտա կէօրմէյէ եիւրէք աթլապ տա կէօրէմէտիրիմիզ փրիսիւսիսիլէրի , պու թէճըրիպէտիտէ վէ միւհթէրէմ հէյէթին կէօրիւպ էօյրէնէմէտի վէ շու պիշարէ վաթանը օ փրիսիւսիսիլէրէ կէօրէ իտարէ էթմէտի տիր : Իշթէ վաթան պուըն իսթէր :

Պու մէմլէքէթին սէրքետընտա պուլունան զաթլար շու իւշ էսասլարը ատէթա պէտիհիյաթ վէ զավաիտի քիւլլիյէ նուֆուզուըն հաիլ հագիգաթլար տէյու գապուլ էթմէտիքճէ վաթան ֆէլահ պուլամազ , չէօյլէ քի , 1. Պու մէմլէքէթին հայաթը սիյասիյէսինտէ անասըը միւսիթէրիֆէ քեամիլէն միւսավի թութուլմալը , եանի տիկէր գավմարը թիւրքլէշտիրմէքտէն վազ կէչիլմէլի , 2. Պու տիյարըն հայաթը սիյասիյէսինտէ տինլէր քեամիլէն միւսավի թութուլմալը , եանի տին սիյասիյաթտան ալըլմալը . 3. Պու տիյարտա հիւքիւմէթ՝ մէմուրլար եա պիր ֆըրգա իւչիւն տէյիլ , անճագ էհիւլի իշիւն մէվճուտ օլմալը տըր : Իտարէ ի հիւքիւմէթտէ զայէ ի եէկեանէ՝ էհիւլինին մամուրիյէթ վէ ռէֆահիյէթի օլմալը տըր : Պու էսասլարըն հէր հանկը պիրինէ մուղայիր օլարագ իթթիսազ էտիլէն մէսլէք՝ վաթանըն հայաթընա գաստ էթմէքտէն պաշգա պիր չէյ տէյիլ տիր : Սատէճէ հարէթ չէքմէք իլէ պիր մէմուրիյէթ եա իգպալ էլէ կէչիլէմէյիլ : Էօմը թարիգինտէ պիր սօգաղըն քէօշէսին տէճնէր իքէն , անլէր պիրտէն էօնիւնէ չըգարագ թէպէսսիւմ իլէ սէնի սէլամլարլար :

Յ. Գ. Գ.

ՇԵՐԻԱԹ ՎԷ ԻՆՃԻԼ

Միւթէվէֆիա Վեր. Պետրոս Թօփալեանըն քիլիսէսինտէ պիր տէֆա պիր միւհատէլէ զուհուր էթմիլ օլուպ , մէվզուը միւհատէլէ պուընտան իպարէթ իտի քի , քիլիսէ պինասընըն չան գուլլէսի պաշընա պիր խաշ գօնուլմուշ՝ վէ չօպան պուընա միւսաատէ էթմիլ իտի : Պիզ պու մէսէլէյի տինլէր իքէն ճէմաաթտան չօպանա մուսալիֆ օլան պիր պիրատէր պիզէ «Ինճիլտէ քիլիսէ պինասը իւզէրինէ խաշ գօյմագ էմրի վա՞ր մը տըր , վէ էկէր օրատա պէօյլէ պիր էմր հօգ իսէ՞ նէ սէլահիյէթլէ պու քիլիսէնին գուլլէսինէ պու չան գօնուլմըշ տըր» տէյու սիւալ էթտի : Պու պիրատէրին տէրտի շուրատա իտի քի , ինճիլի չէրիֆի պիր չէրիաթ քիթապը տէյու ալմըշ իտի : Շաքաքապահ պիրատէրլէր տալի «Շաքաքըն ֆէսիս վէ Կիրակինին օնուն եէրինէ կէչտիյինի ինճիլտէն կէօթէր» տէյու սանա ինճիլի սունուգլարընտա , իշթէ թամմ պու էսաս իւզէրինէ մուամէլէ էտիյօրլար : Սէն ինճիլտէն Շաքաքըն ֆէսիս օլունտուղունու կող . 2. 16տան կէօթէրսէն պիլէ , օնուն եէրինէ Կիրակինին կէչտիյինէ տաիր տօղրուտան պիր էմր կէօթէրմէտիքճէ սէնի Կիրակիյի իպաթ էթմէմիլ տէյու սալարլար :

Կէչէն կիւն Շաքաքապահլըզա մէյալ պիր պիրատէր իլէ գօնուշուրքէն , օնա՝ «Ահտը աթիգտէ թէատտիւտի զէվճաթ թէճվիլ էտիլմիլ , վէ օնուն իշիւն չէրիաթլար վէրիլմիլ տիր , իմտի օ ուսուլուն ֆէսիս էտիլիպ անըն եէրինէ անճագ պիր զէվճէ ալմագլըզ ուսուլունուն կէչտիյինէ տաիր պիր էմր կէօթէր» տէտիյիմիզտէ , չօգ գարը ալմագլըզըն Խրիսթիյանլար իշիւն եասագ օլտուղունու պիզէ ինճիլտէն իպաթ էտէմէտի : Գէզալիք էսիր սաթուն ալըպ սաթմագլըզըն Խրիսթիյանլար իշիւն մէմու օլտուղունու ինճիլտէն :

ճիշտէն խաղաթ էտէմէտի : Հէփ պու նէվ միւնատէլէլէրտէ էսասի խաթա շուրատա ալըր քի , Լնճիլ պիր շէրիաթ քիթապը տէյու թէլագգը էտիլիյոր :

Ինճիլ պիր շէրիաթ ֆիթապըր ճէյիլ ճիր . — Մովսէս իրշատ էյլէտիյի գավմա պիր թագըմ գավանին վէ շէրիաթ ճիւմէսի (սիսթէմ) վէրիպ , Օնլարա պու շէրիաթա իթթիպաէն եաշամալարընը թէնպիհ էթտի : Քէզալիք Մուհամմէտ քէնտի իւմմէթինէ պիր թագըմ շէրիաթլար վէրիպ , Օնլարա կէօրէ եաշամալարընը թալէպ էյլէտի : Քրիստոս պէօյլէ պիր շէյ եափմամըլ ալըր : Քրիստոսըն թէրճէմէի հալընը տիգգաթ իլէ միւթալէա էտէրսէք , կէօրիւրիւզ քի , օ առէմէրէ պիր թագըմ գավանին վէրմէյէ կէլմէմիշ , վէ օնուն շա . կիրալէրի եանի ըհսուլլար տալի պէօյլէ պիր տիւսթուր վէրմէյէ թէշէպպիւս էթմէմիշլէր տիր : Քրիստոսըն պիւթիւն հայաթը քէնտինին իպն Ուլլահ Մէսիհ օլտուղունա վէ զայ օլանը ալալըպ խէլաս էթմէյէ կէլտիլինի խաղաթ էթմէյէ սարֆ օլունտու : Անըն առէմէրէ կէօսթէրմէք իսթէտիյի շէյ Ալլահըն մուհապպէթի իտի : Անըն վաղլարը վէ թէմսիլլէրի իսէ՝ անճագ Ալլահըն մուհապպէթինի թարիֆ վէ Մէլէթիւթ Ուլլահըն էսալը օլան մուհապպէթ գաիտէսինի իզահ էթմէքտէն իպարէթ իտի : Բէսուլլարըն իշի աէ Քրիստոսուն հայաթընը թարիֆ վէ օ հայաթըն հէր պիր միւմինին հայաթընա թաթպըգ էտիլմէսիւնի իզահ էթմէք իտի : Պէօյլէճէ Լնճիլի շէրիֆ պիր շէրիաթ քիթապը տէյիլ՝ անճագ պիր միւթսէ ֆիթապըր եանի «Ալէսարան» ալըր : Լնճիլէ պիր տիւսթուր քիթապը իմիշ կիպի , անտէ հէր պիր մուամէլէլէրի իշիւն պիր գաիտէ վէ պիր էմր պուլմաղա չալըշանլար մէյուս օլուրլար : վէ եալսու Քրիստոսըն վէ ըհսուլլարըն հայաթընը թագլիտ էթմէք իւզրէ Օնլարըն եափտըգլարը վէ «էօյլէտիլէրի շէյ-

լէրի քէնտիլէր իշիւն վէրիլմիշ շէրիաթ սալանլար քիլլիլէն եանրլըրլար :

Պու միւնասիպէթլէ շու պիր շէյէ աէ նաղարը տիգգաթ ճէյպ էյլէմէք իպթէրիզ : Մալիւմ օլտուղու իւզրէ Փրօթէսթանըլըն էսասը իման վէ ամէլ գանուուտէյու Լնճիլի թանըյըպ հէր սրրատա անա միւրէճաաթ էթմէք տիր : Պու տօղրու , լաքին պունտան նէթիճէ էտէրէք , Լնճիլտէ եաղըլան հէր շէյի եափմալըյըլ . վէ օնտա էմր օլունմայանլարը էթմէմէլիլիլ , Քրիստոսըն վէ ըհսուլլարընըն հէր եափտըլընը վէ էմր էթտիլինի էթմէլիլիլ , վէ Օնլարըն էմր էթմէտիլինի իճրա էթմէմէլիլիլ տէմէք , Փրօթէսթանըլըն պու էսասընը անլուամաղ նէթիճէսի տիր : Լնճիլ եալսու Քիթապը մուգատտէս իման վէ ամէլ գանունը տըր տէյօր իսէք , օ պիր շէրիաթ քիթապը տըր տէմէք իսթմէյօրըլ : Անճագ անտէն Քրիստոսըն վէ ըհսուլլարըն հայաթ էսասընը ալաճալըլ վէ օլ էսասլարը պիլ քէնտի հայաթըմըլա թաթպըգ էտէճէլիլ : Քրիստոս շէրիաթ ալթընտա օլանլարը խէլաս էթմէք իշիւն քէնտիսի շէրիաթ ալթընտա եաշատը , լաքին պու կիւն պիլիմ շէրիաթ ալթընտա կիրմէմիլ մանասըլ ալըր : Բէսուլլար հէքէլէ կիտէրլէր , օրատա Եէհուտիլէր կիպի իպասէթ էտէրլէր իտի , հէր կիւն Աշաի Բապպանի իճրա էտէրլէր իտի : Պօղոս Տիմօթէոսը խաթն էթտիրտի , վէ պիր սրրատա գարըլարըն պաշլարը էօրթիւք վէ էրքէքլէրին պաշլարը ալըգ օլալապ տուա էթմէլէրինի էմր էյլէտի վէ սաիլէ : Շիմտի պիլ հէր խուսուտա ըհսուլլարըն եափտըլը կիպի եափմայաճաղըլ : էսասը ալաճաղըլ , լաքին շէրիաթ թաշթընտա եաշամայաճաղըլ :

Լնճիլի պիր շէրիաթ քիթապը սալըպ տուանըն հարֆընա եափըշանլար ունտտույօրլար քի , Քրիստոս տիւնեայա շէրիաթ վէրմէյէ տէյիլ՝ անճագ առէմէրի

օղորդող տալէթ հտիպ, կիւնահքեար-
լարը Ալլահ իլէ պարըշտորմայա կէլտի :
Ատէմ Ալլահ իլէ պարըշտորմայա սօնրա՝
նէ սուրէթլէ հաշայաճաղընը թային էթ-
մէք իչին Ալլահըն բուհու իլէ տէլալէթ
օլունաճագ տըր : Պու սէպէպտէն ըէ-
սուլլար էվլէլա Խրիսթիանըղը անճագ
նէհուաիլիյին տէվաժը զանն էտիպ, հէյ-
քէլտէն այրըլմազլար իտի, վէ Եունանիլէր
Խրիսթիան օլտուղունտա անլէրին սիւննէթ
օլունմասընը, վէ ճիւմլէ Եէհուտի շէ-
րիաթընա իթասաթ էթմէլէրինի թալէպ
էտէլէր իտի : Ամալը բուսուլ քիթապընը
տիգգաթլա միւթալէա էտէրսէք քիլիսէ-
նին պու խուսուստա էօրէնտիյի Եէնի Եէ-
նի տէրսլէրի վէ ալտըղը Եէնի Եէնի ա-
տըմլարը կէօրէպիլիլիլ :

Կէչէն կիւն ազատ ֆիքրի պիր Միւս-
լիման տօսթուժուզ պիզէ շէօլլէ սէօլլէտի,
Մուսա քէնտի ասընըն ինթիյաճընա մու-
վաֆըզ շէրիաթ վէրտի, զէման միւրու-
րըյա օ շէրիաթլարըն հիւքմիւ կէչտիյի
իչին իյսա Եէնի շէրիաթ կէթիրտի : Ասը-
լար միւրուրըյա պու շէրիաթ տա էսքիտի-
յինտէն Մուհամմէա Եէնի պիր շէրիաթ կէ-
թիրտի : Պու գատար ասըլար կէչմիշ օլտու-
ղու հալտէ պիթթասի չիմտի տէ՝ Մուհամ-
մէտին շէրիաթը նուֆուզունը զայ էթմիշ
օլարագ, պու ասըն ինթիյաճընա մուվա-
ֆըզ պիր շէրիաթ մուալլիմինէ լիւզում
կէօրիւլէքտէ տիր : Տօսթուժուզ պէօլլէ
պիր մուալլիմի Պէհայիլիքտէ պուլաճաղընը
զանն էտիյօր իտի : պու տօսթուժուզա
պիգիմ ճէվապըմըզ շու օլմուշ տըր : «Փիլ-
վալը Մուսանըն շէրիաթը Մուսատան 20
ասը սօնրանըն ինթիյաճաթընա մուվաֆըզ
կէլմէտիյինտէն հիւքմիւնիւ զայ էթմիշ
տիր : Լաքին Մէսիհ պիզէ պիր շէրիաթ
ճիւմլէսի վէրմէմիշ, անճագ ախլագի վէ
տինի հայաթըն էսասընը վէրմիշ օլուպ,
օ էսասա թէվֆիգէն հէր ասընը վէ հէր իգ-
լիմին էհայիսի քէնտիլէրճէ շէրիաթ ճիւմ-

լէլէրինի թէրթիպ էթմէյէ մէզուն տըրլար :»

Իշթէ Շուքաթուլլահ պիրատէրէրի-
միզին վէ Բիթապը մուգատտէսի հարֆի-
յէն անլալըպ իսթիմալ էթմէյէ մէյյալ
օլան տօսթլարըմըզըն միւշքիլի պուրասա
տըր : Ինճիլին շէրիաթ տէյիլ, հայաթ օլ-
տուղունու պիլմէյօրլար : Տէօրթ Ինճիլլէրի
տիգգաթ իլէ օգույուպ Բրիտտուն հա-
յաթընըն սըրընա վազըֆ օլունուզ, Ա-
մալը բուսուլ միւթալէա էտիպ անտէքի
թարիխի էսասլարը անլալընըզ : Իսալէլլէրի
թէթէպպիւ էտիպ՝ անլէրին մէֆասա վէ
մանասընա նուֆուզ էտինիզ, վէ կէօրէ-
ճէքսինիզ քի՝ Ահալը ճէտիտ պիր շէրիաթ
ճիւմլէսի աէյիլ՝ պիր հայաթ թարիխի
տիր : Օ պիզէ թազլիտ էտիլէճէք պիր
նումունէ տէյիլ, անճագ սէվիպ միւլազաթ
էտիլէճէք պիր Տօսթ թագտիմ էտիյօր :

Յ. Կ. Գ.

ԱՅՎԱԼԸ ՀԱԶՐԵ

Մէճիլիս ի մէպուսանրն Քէսիսի. —
«Խէլասքեար Զապիթան Կրուվ»ընըն՝ սօն
նուսթէմիզտէ տէրճ օլունան պէյաննամէ-
սինտէ կէօրիւլտիյի իւզրէ, մէշքիւր ճէ-
միյէթին թալէպլէրինտէն պիր մուհիմի
տէ Մէճիլիս մէպուսանըն ֆէսիսի տիր :
Փիլվազը ինթիլապաթը ախիլէտէ փէք
չօգ Եօլտուղուզլար իճրա, վէ էհայինին
հագգը հիւրրիյէթի զասպ էտիլմիշ իտի-
յինտէ չիւպհէ Եօգ տըր : Հաթթա պազը
ղազէթալարըն պէյանընա նազարէն սա-
պըզ Գապինէ ազասընտան Թալաթ պէյ՝
հէմ փօսթա վէ թէլէզրաֆ նազըրը հէմ
Տախիլիյէ նազըրը վէքիլի օլտուղու հալտէ,
վիլայէթլէրէ կէօնտէրտիյի պիր ումուժի
էմրնամէ վասըթասըլլէ՝ ինթիլապաթըն
Իթթիհասա վէ Թէրազզը ճէմիյէթի լէյ-
հինտէ նէթիճէլէնմէսի մազսէտիլլէ իչլէ-
մէք իւզրէ մէմուրիյին թէշվիգ վէ
թէհատա էթմիշ տիր : Ինթիլապաթ
Եօլտուղուզլարընա տաիր կէրէք զէմանը

ինթիսապաթտա հիւքիւմէթին թաղերի-
գաթընա րաղմէն րէֆէ Էտիլմիշ օլան իշ-
թիքեալար, կերէք շիմտի Իգթիհամ զա-
զէթասընտա նէշր Էտիլմէքտէ պուլունան
փրօթէսթօ վէ իշթիքեա ալաղէլէրի, վէ
կերէք պուլ շէյլէրի իսպաթ էթմէք իւզրէ
մէվնուտ օլտուղու իտտիա օլունան «չու-
վալլար տօլուսու վէսիգէլէր» մէճլիսին
ֆէսիսին թալէպ էտէնլէրին էլինտէ գուվ-
վէթլի պիւրհանլար տըրլար: Պու հէյէթ ի
հազըրէյի ինթիսապ տէյիլ՝ թալինաթ նէ-
թիճէսի ատտ էտէրէք, կերէք Արնավուտ
ասիլէրի, կերէք Իզմիր, Պրուսա վէ
վէ սաիր մահալլէր հհալիսի՝ պուլ մէճլիսին
ֆէսիսին էֆքեարը ամմէնին թալէպի, վէ
պիր էմրի զարուրի սալըյօրլար: Փագաթ
աճէպա անը ֆէսիս էթմէնին էմին թարի-
գի նէ՞ տիր: Պու խուսուստա զաղէթա-
լարըն միւլթէլիֆէ էֆքեար պէյան էթմէք-
տէ օլմասընա րաղմէն Գապինէ հալա իւ-
թիյարը սիւքիւթ էթմէքտէ տիր: Հաթ-
թա ըրվայէթէ նազարէն մէճլիսին նէ զէ-
ման ֆէսիս օլունաճաղընա տաիր վու-
գու պուլան պիր սիւալա ճէվապէն Գեա-
միլ փաշա «աճէլէսի եօգ» տէմիշ տիր:
Մէճլիսին ֆէսիսի նէ տէրէճէ զարուրի իսէ՝
անըն նիզամի վէ ասսայիշի ումումիյէյի
սէլպ էթմէյէճէք պիր թարգտա իճրասը
տա օ տէրէճէ զարուրի տիր: Իշթէ Մուխ-
թար-Գեամիլ փաշա գապինէսին, պու
Պէօյիւք գապինէսին, պու Սատրազամլար
գապինէսին, վէ Սըր Էտուին Փիրսին
ինկիլթէրրատա պիր նութգունտա՝ տէտի-
յի իւզրէ, Թիւրքիանըն 40 սէնէտէն պէ-
րու մալիք օլտուղու գապինէլէրին էն նա-
մուպուսու, էն ագիլ վէ միւտէպպիրի,
վէ էն շայանը հիւրմէթի օլան պու եէնի
հէյէթ ի վիւքէլանըն հալլ էտէճէյի էն
մուհիմմ իշլէրտէն պիրի վէ պէլքի էն
մուհիմմի պու տըր:

Էվրօփիա վէ պիղ: — Իսարէ ի էօր-
ֆիյէ թարաֆընտան թաթիլ էտիլմիշ ի-

քէն կէչէն հաֆթա թէքրար ինթիշարա
պաշլամըշ օլան Սէրպէսթի զաղէթասը
«Հիւքիւմէթէ զէհիյր (մուին) օլմալըլը»
սէրլէվհալը պիր պէնտի մախսուսունտա
շու սուրէթլէ իտարէ ի լիսան էտիյօր: Պու
կիւն հալընըլ իթալիա իլէ տէյիլ, պիւ-
թիւն էվրօփիա իհթիրասաթըլա չարփըշ-
մագտա իղ: Մուհիմմ, նազիք պիր մէվգի-
տէյիլ: Շարգ մէսէլէսինին վահշի մէնզա-
րէլէրի էօնիւնտէյիլ: Էվրօփիա, հէր քէս
պիղտէն պիր շէյլէր գափմագ, եուվա-
մըզը, շան ու շէրէֆիմիզի այագլար ալ-
թընտա պրագմագ խայալինտէ...: Պու
խայալ իշիւն կիզլի կիզլի միւզաքէրէլէր,
մանալը սէյյահաթլար տէվամ էտիյօր:
վէհասըլ պաշըմըզա տէհէթլի պիր չօրապ
էօրմէք արգուսու մէտէնիյէթ իտտիասըն-
տա պուլընան հագգսըզլարտա հիսս օլու-
նույօր: «Շարգ մէսէլէսի պիւթիւն տէհէ-
թիյէ, էվվէթ՝ պիւթիւն վահշէթիյէ ա-
լէվլէնիյօր, Փան—Էլլէնիզմ արգասըն-
տան գօշան իունան՝ պիղէ վէրասէթ
իտտիասընտա, Պուլկարիսթան՝ Այ Սթէ-
ֆանօ ահանամէսինին թէճտիտի փէշինտէ,
Գարատաղ՝ տաղլար արասընտա սըզըշմըշ,
օվա արամագտա, Ավսթրիա՝ Պօնա-Հէր-
սէք հէտիյէսիյլէ իքթիֆա էտէմէյօր, սա-
հիլէ էնմէք իսթէյօր, Ֆրանսա՝ Սուրիա-
տա, Ինկիլթէրրա՝ Արապիսթանտա, Բու-
սիա՝ հէր թարաֆտա, պէօյիւք, հէմ տէ
փէք պէօյիւք էմէլլէր պէսլէյօր: Ֆրանսա
տալիսի տէվրի ինգիլապընտա պիղիմ կի-
պի խասթալըզլարա օլրամըշ իտի, պիղիմ
կիպի ֆէսատը ախլագ իլէ մալուլ օլմուշ
իտի: Պուրպօնլար՝ Ֆրանսայը Ապաիւլ
Համիտին Թիւրքիայը թախրիպի կիպի
թախրիպ էթմիշլէր իտի: Փագաթ իշթէ
թարիս, Ֆրանսայը եինէ օրտուսու գուր-
թարմըշ իտի: Իմտի հիւքիւմէթիմիզէ զէ-
հիյր օլմագ, օրտուսու գուվլէթէն-
տիրմէք, զապըթա ի ասքէրիյէսին թահ-
քիմ էթմէք լազըմ տըր:»

Միխայիլ Մուրգոմիրսո: Կէչէն հափ-
թարի նուսխէմիզան՝ խապերէր արասըն-
տա զիբր էտիլտիյի իւզրէ, ճափօնիա գրա-
լը Միքատո Մուրգոմիրսո հազրէթլէրի ֆու-
լիս 29 տա վէֆաթ էթմիշ տիր: Միւշա-
րիէյն 1852 տէ թէվէլլիտ վէ 1867 տէ
15 եաշընտա օլարագ թախթա ճալիս օլ-
մուշ օլուպ վէֆաթընտա 60 եաշընտա իտի:
Վէֆաթը կէճէսինտէ պինլէրճէ քիմսէլէր
սէրայըն էթրաֆընա թօփլանմըլ օլարագ
միւշարիլէյն իչիւն տուա էթմիշ տիրլէր:
Հաթթա անլէրտէն պիրի իմփէրաթօրըն իա-
տէ ի սըհհէթ էթմէսի իչիւն քէնտի քէնտի-
սինի զաթլ էթմիշ տիր: Փութ քեահինլէրի
մուվագգաթ մէզպահլար ինշա էթմիշ օլա-
րագ միւնավէպէթէն տուա վէ նիյազլար
արզ էթմիշ տիրլէր: Մէզքիւր մէնզարէնին
րէսմինի ալմագ իսթէյէն 2 ֆօթօղրաֆը-
լար էհալի թարաֆընտան թաշանմըլտըր-
լար: Իմփէրաթօր իչիւն էհալի 3 կիւն,
սէրայ տաիրէսի իսէ պիր սէնէ եաս թու-
թաճագ տըր: Իմփէրաթօր հազրէթ-
լէրի ճափօնիա գրալարը ալասընտա էզ-
հէր ճիհէթ պիրինճի մէվգիլի իշլալ էտէր:
Անըն պասիրէթ վէ եօրուլմազ մէթանէթի
սայէսինտէ ճափօնիա քեամիլէն թէճէտ-
տիւտ էթմիշ վէ հիշ պիր միլլէթին թա-
րիսինտէ կէօրիւլմէյէճէք սուրէթտէ պիր
ինգիլապ վէ թէքեամիւլ տէվրի կէշիրմիշ
տիր: Միքատո հազրէթլէրի թախթա ճիւ-
լուս էթտիքտէն պիր սէնէ սօնրա (1868,
Մարա 14 տէ) պիր ֆէրման նէշր էտիպ
անտէ՝ պիր Միլլի Մէճլիս ինթիլէապ էթ-
մէք, ատաթը գաաթմէյի թէրք վէ մէք-
թէպլէրի Ղարպըն ուսուլլարընա թաթ-
պիզէն իտարէ էթմէրլիյի էմր էթմիշ տիր:
Պասէհու Բօպէ, Օսաքա, Նէհիկօթա վէ
եէսօ լիմանլարընը էվրօփա թիճարէթինէ
աշմըլ տըր: 1872 տէ Տէրէպէյլիյի ուսու-
լունու լազվ, օրտուտա թէնսիգաթ
իճրա վէ չըմէնսըֆէրլէր ինշա էթ-
տիրմէյէ միւպաշէրէթ էթմիշ տիր: 1889

Փետր. 11 տէ Գանունը Էսասիյի իլան էթ-
միշ վէ 1890 տա ճափօնիա տա իլք աէ-
ֆա օլարագ Մէճլիսի Մէպուսան քիւշտ
էաիլմիշ իտի: 1894 տէ Չինէ գարշը վէ
1904 տէ Ռուսիայա գարշը իլանը հարպ
էթմիշ վէ ազիմ զալէպէլէր իլէ նէթիճէ-
լէնմիշ օլան մէզքիւր մուհարէպէլէր վասը-
թասըլլէ ճափօնիա տիգգաթ ճէլպ էթ-
մէյէ պաշամըլ վէ 1904 տէ տիւվէլի մու-
ազղամատան սայրլմագտա օլմուշ տըր:
Մուրգոմիրսո հազրէթլէրի խարիճի սիյասէթ
նօգթա ի նազարընտան ազիմ պիր մէհա-
րէթ իպրագ էթմիշ տիր: 1902 տէ ինկիլ-
թէրրա իլէ պիր իթիլաֆնամէ իմզալմըլ
վէ եազընտա տա Ռուսիա իլէ տօթլուզ
փէյտա էթմէք թէշէպպիւսինտէ պուլուն-
մուշ իտի: Միւշարիլէյն ճափօնիա չիւ-
քիւմէթինին պանիսի օլմուշ տըր: Մէմլէ-
քէթ քէնտինի տաիմա քէմալը մէտհ ու
սիթայիլլէ եաա էտէճէք տիր:

Քիլիսի իթթիհիւսթ. — Ամէրիգատա
վէ ինկիլթէրրատա Փրօթէսթան քիլիսէ
ֆըրգալարը՝ արալարընտա պուլունան ա-
գաիտ վէ մէսլէքէ ֆարգլարա րաղմէն
պիրպիրլէրի իլէ իթթիհատ էթմէք ար-
զուսունտա տըրլար: Պու եազընլարտա
նիւ եօրք շէհրինտէ պիր միրսակաւն քի-
լիսէ պու խուսուստա փէք միւսիպ պիր
գարար վէրմիշ տիր: Մալիւմ օլտուղու
իւզրէ Միրսակաւն քիլիսէլէրինի տիկէր քի-
լիսէլէրտէն թէֆրիգ էտէն պէլլի խուսուս
վաֆթիզին թարզը վէ վագթընա տաիր
էֆքեարլարը տըր: Անլէր իման էթտիք-
տէն սօնրա վէ տալարագ վաֆթիզ օլուն-
մազա իման էտէրլէր, վէ պու սուրէթլէ
վաֆթիզ օլունմայանլար իլէ աշա ի Բապ-
պանի էթմէզլէր: Պու տէֆա նիւ եօրգ-
տաքի Մօրիս Մաունթ Միրսակաւն քի-
լիսէտէ՝ ազալարըն պէշտէ տէօրթտէն զիյա-
տէ էքսէրիյէթ ի արասը իլէ շու մէալտա
պիր գարար գապուլ էտիլմիշ տիր: 1.
Տիկէր Խրիսթիյան քիլիսէլէրտէն՝ եէտինտէ

Թավսիյէնամէսի պուլունան, վէ Թավսի-
յէնամէսինին միւտտէթի 6 այը կէչմէմիշ
օլան հէր քիլիսէ ազաւընը Թէքմիլ ազա-
լըղա գապուլ էտէճէքէր : 2. Պաշգա պիր
քիլիսէյէ ազա օլմուշ օլուպ տա՝ հագգըլ
պիր սէպէպտէն տօլայը եէտինտէ Թավ-
սիյէնամէ պուլունմայան պիր քիմսէ, քի-
լիսէնին հուզուրունտա քէնտինին Թէճէտ-
տիւտի գալպէ, վէ Խրիսթիյան սիրէթինէ
նաիլ օլտուղունա տաիր գանաաթպախշ
մալիւմաթ վէրիքսէ քիլիսէնին Թէքմիլ ա-
զալըղընա գապուլ օլունաճագ տըր : 3.
Պաշգա պիր քիլիսէյէ ազա օլմամըշ օլան
պիր քէս, ալանէն իմանընը իգրար էտիպ
վաֆթիգ օլունմագլա քիլիսէյէ ազա գա-
պուլ օլունաճագ տըր : Պու քիլիսէնին պու
գարարը քիլիսէ իթթիհատընա տօղրու
ալընան պէլլի ատըմլարտան պիրիսի տիր :
Պու գարար իւզէրինէ Ժողովակալն վէ
Երիցակալնլարտան՝ հաթթա Գուէյթրլար-
տան պիլէ մէգքիւր քիլիսէյէ ազա գապուլ
օլունմուշ տըր : Օրալարտա Մկրսակալն
քիլիսէլէր օ գատար միւսատէլի մէվգի
թուլթար իքէն, պուրատա պիզիմ՝ արա-
մըղտա Մկրսակալն ուսուլա մէյլ էտէնլէ-
րին քէնտի քիլիսէլէրինի Թէքք էտիպ
այըր Փըրգա Թէշքիլ էթմէյէ Թէշէպպիւս
էթմէլէրինէ նէ՝ տէմէլի : Իմանըն էտա-
լարընա տաիր միւթթէֆիգ օլտուգտան
սօնրա, Թէֆէրրիւաթճա միւսատէլի պու-
լունմաղը էօլրէնմէլիյիգ :

ՄՈՒԽԱՊԵՐԱԹ

Ժ Ի Ն Է Վ

ՏՕԳ. Ա. Ս. ՆԱԳԳԱՇԵԱՆ,

2.

Իթալիա սէյյահաթընըն պիթմէլ խա-
թըրէլէրի, Բօմանըն՝ Ս. Պետրոս, Վաթի-
գան, Գօրօսէում կիպի մէշհուր մահալլէրի,
Փօմփէի խարապէլէրի վէ Միլան վէ Վէնէ-
տիկին Թարիխի էսէրլէրի հագգընտա

եազմայը ախէր վագթա Թէքք էտիպ,
չիմտիլիք պուլունտուղում եէրի սէյր է-
տէլիմ :

Իսպիչէրա հագգընտա «էօլէր եա
եաղար իքէն», պինլէրճէ «կիւզէլ» լուղէթի
չէչիպլէրինտէն եանընա Թօփլայըպ, պիր
տիւզիյէ իւթիմալ էյլէմէքիք լազըմ, եինէ
տէ ինսան լուղէթ գըթըղը իչինէ տիւչէր
վէ շաշըրըր : Կիւզէլ . . . ճէլիլ . . . խօշ . . .
լաթիֆ . . . պոնլար հիշ լուղէթլէր տիր-
լէր :

Ժիմէլ. Սյփ տաղլարը օրթասընտա,
հիլալ չէքլինտէ օլան Ժինէվ կէօլիւնին
պիր ուճունտա, Բօն ըրմաղընըն կէօլաէն
չըզըպ ճէրէյանա պաշլատըղը քէօշէտէ
վէ հէման քէնտինէ արգատաշ օլմագ
իւզրէ Արվէ նէհրինին տէ կէլիպ գարըշ-
տըղը մահալտէ եափըլըն պիր շէհր տիր :
Շէհր լուղէթինի իսթիմալ էտիյօրըմ,
չիւնքի պաշգա լուղէթ պուլամատըմ. Հա-
գիգաթը հալտա պաղչէլի, շատրէվանլը,
քէօշքիւ պիր սէրայ տըր, պիր եալը
տըր : Սէնէլէրտէն պէրու շաիրլէրին շի-
րինտէ, էտիպլէրին էսէրինտէ մաի կէօլ,
մաի Բօն հագգընտա օգուր, Թէրէննիւմ-
լէրտէ տինլէր իտիմ, զանն էտէր իտիմ
քի, պունլար անճագ խայալի վէ իսթիա-
րի տիր : Հագիպաթէն մաի, ամմա կիւ-
զէլ մաի, աշաղրտա կէօլիւն ուճունտան
չըզըպ խըզ իյէ ագան Բօն ըրմաղընըն մաի,
վէ տիպինտէքի ուֆագ գուլար կէօրիւ-
նէճէք տէրէճէտէ պիլլօր կիպի Թէմիլ
սուլարը, եօգարըտա պէրրագ, մաի պիր
հալա, էթրաֆտա գօյու եէչիլ տաղլար
վէ օրմանլար՝ շու կիւզէլ կուլթօլու,
չէքլի պինալար, աղաճը եօլար, պաղչէ-
լէր, փաւղլար իլէ միւղէյյէն շէհրէ ա-
տէթա պիր խայալի հալ վէրմէքտէ տիր :
Պունլարա միւնզամիմ օլարագ կէօլիւն ու-
ճունտա, վէ շէհրի օրթասընտան իքիյէ
Թագսիմ էտէն նէհրին իւզէրինէ աթըլմըշ
օլան միւթէատտիտ քէօփրիւլէրին հէլա-

վեթի(“), քեզալիք չու կեօլին իչինտե վե նէհրին աղզընտաքի ուֆագ ատալարա եա- փըլըլ օլան քեօփրիւլէր վե ատալարըն իւզերինտէքի աղաճըլ, չիչէքլիքլէր վե ֆիպրիյէլէր պիր չէհրէ հիւսն վէրմէզ տէ նէ՝ օլուր :

Պիր տէ կէճէլէին չըզըլ պագընըլ : Խայալ էտինիլ քի, պու ճիւմէ եօլար, քեօփրիւլէր, գըլըլար, սէրայլար, հօթէլլէր, պաղչէլէր, պինլէր, ճնպինլէրճէ էլէքթրիք զիյալարը իլէ փաղաւագտա վէ պու զիյալարըն հէր պիրի՝ օլ պիլըրի սու- լարըն ուֆագ սալըլարը իւզերինտէն մի- լիօնլարճա քէրէ աքս էթմէքտէ վէ հէր թարաֆտա մուսիկի վէ թէրէնիւմ սէ- տալարը իչիտիլմէքտէ, վէ կեօզին եէ- թիչտիյի եէրէ գատար պու ընկեարէնկ նուրլար իչինտէ զարգ օլմուշ օլարագ ին- սանլար չէվզ ու չէթարէթլէ եիւզիւ պէչ- մէքտէ օլտուղունու կէօրտիւքճէ, «Պին պիր կէճէ» մասալարընը սէյր էտիյօրտուն կիպի պիր հալ վագի օլմագտա տըր :

Կէօլին գըլըլարընտա վէ չէհրին հէր թարաֆլարընտա էհալիյէ օթուրուպ էյ- լէնմէք վէ կէզմէք իչին կէնիշ մէյտանլար պրաղըլպ պաղչէլէր եափըլըլ վէ պագը- լարընտա պէլէտիյէ թարաֆընտան մու- սիգի թագըմը կէլիպ ագչամ իւզէրի թա կէճէնին պիր վագթընա գատար չալմագ- տա տըր, հէր թարաֆտա չաարէվոնլար օլտուղու կիպի, պու մահալարըն պիրին- տէ կէնիշ պիր չիչէքլիք եաթաղը օթա- սընտան 30—40 եէրտէն սուլար հալայա ֆըլզըլըլ քէմէրլէր, գաֆէսլէր թէշքիլ էտէրէք տէօքիւլմէքտէ, էհալի՝ վալիտէ էվլատըլլա, զէվճ զէվճէսիյլէ, կէնճէր քէնտի սէվիլիլիլէրի վէ հէմիլիլէրի իլէ- տօթլար պիրիպիրի իլէ կէզինիպ օթու- րուպ էյլէնմէքտէ, զանն էտէրսին տէն- եատա հիշ պիր գալըլ վէ տիւչիւնէճէք

չէյլէրի գալմամըլ կիպի էօմրին սէֆատըն չըգարմագտա արըլար : Նէ սիյասիաթ, նէ գըրզըն հիքիայէլէրի, նէ իղթիչաշ, նէ ճէմիյէթ տէրտի, նէ մուհարէպէ, նէ գրիզ, նէ գօրգու, հէր չէյտէն արի, սատէ թէմիզ պիր հայաթ . պունլարը կէօրտիւք- ճէ քէյֆ տէյիլ տօղրուսու հասէտ վէ տէրտ իլէ տօլույօր իտիմ :

Սատէ տաղլարտան, տէրէլէրաէն կէօլ վէ նէհրլէրտէն իպարէթ օլան չու ուֆագ մէվէքթ նա՝սըլ օլուպ տա պու գատար մամուր օլապիլիյօր : Նա՝սըլ պու գատար քեօփրիւլէր, ատալար, եօլար, տարէլ ֆինուսլար, միւզէխանէլէր, չմէնտըֆէր- լէր, թունէլլէր եափապիլիյօր . պու նէ՝ թէմիզլիք, սքու նէ՝ ահէնկ, պու նէ՝ ին- թիզամ, պու նէ՝ հիւրրիյէթ :

էհալիյէ պագընըլ, զանն էտէրսին հալմանն պէրրաղըլը եիւզէրինէ աքս էթմիշ, ճիւմէսի սաֆ, պէյաղ պէնզլի, զանն էտէրսին չու կէօլին վէ Բօն նէհրի սուլարընըն մաիսի կէօզլէրինէ աքս էթմիշ, քեաֆֆէսի մաի կէօզլիւ, չու սէրպէսթ, ֆիլթուրսըլ հայաթըն նէթիճէսի օլարագ ճիւմէսի պօլլու, էնտամըլ, ֆամիլեա հա- յաթըլ վէ ումուսի թալիմ ու թէրպիյէ նէթիճէսի օլարագ ճիւմէսի նազիք վէ եա- գըլըլըլ, սաղլամ պիր իղլիմ նէթիճէսի օլարագ քեաֆֆէսի գըրմըլըլ եանագըլ, գուրալ սաղլըլ, չէօյլէ պիր չէհրին իչինտէ պէօյլէ պիր էհալի կէօրմէք, եէմին էտէ- րիմ քի, Անատօլունուն պօզ չէօյլէրինտէ սըթմա վուրղունու էհալիյի կէօրմէքտէն տահա տիքիւշա օլույօր : Պիլմէմ քի, պուրտա օրթա պօյտան պիր իրատէթէ մալիք օլան պիր կէնճ նա՝սըլ թէէհհիւլ է- տէպիլիլի, չիւնքի պիր գըլըլ պէյէնիպ գա- րար էաէնէ գատար, մութլաղա պաղգա պիրիսի եիւրէյինի գափար, պէրէքթթ վէրսին հանկըսընա եանըլսա պէօյիք պիր չէյ զայպ էթմէզ . չիւնքի տրալարընտա փէք ազ ֆարգ վար տըր :

(*) Եննի պիր լուղէթ պուլմագ իտիլը իչին պու- նու գօյտում :

եա թապիաթլարը . . . ինստիյէթփէր-վէր, ինսանա եագըն, էճնէպիյէ եարտը-մա հազըր, ալէլ ումում նամուսլու վէ միւսթագիմ ինսանլար ուր: Իթալիաաուն կէշիպ պուրայա կէլմէք ալ պիր ֆարպ տէյիլ տիր: Նափօրիաէ հօթէլտէ էշիամ-տան պիրինի ունութարմ (պու էշեա ու-նութմագ՝ նասըլ իսէ չոգտան պէրի իլ-ֆէթիմ տիր) մէքթուպ եազարմ, փօսթա իւճրէթի իշիւն փուլ զօյուպ եօլլաուրմ, փօրիս միւտիրինէ եազարմ, փուլար մաս-րաֆլար տա իւսթէ կիթտի. Ահ, օ նա-փօր . . . : չոգ տէյէճէքլէրիմ վար, պիր կիւն օ վէսուվ տաղը լութֆ էտէր, օրայը ազաճըգ պիր թէմիզլէր տէյու իւմիտիմ վար: Վիգթօր էմմանուէլէ տէ պիր եա-զաճաղըմ, պազարմ ֆաիտէ չըգա՞ր մը: Փագաթ պուրատա Լօզանտա պիր էշեա ունութտում, տէրհալ փօսթա իլէ եօլլա-տըլար:

Պուրատա աիլէ էօմրիւ կէօրիւրսին, գուճագլարընտա, եանլարընտա պիր գաշ չօճուզլու գատընլար կէօրմէք փէք ու-մումի պիր չէյ տիր, փէտէրլէր, վալիտէլէր չօճուգ արապասը սիւրէրէք կէզէրլէր: Պու մէֆրէթ տաղլարտան, գայալարտան էքմէք չըգարմագ տէյիլ, զէնկին օլոյօրլար: Կէ-շիմլէրի պաշըճա սաա՛լճըլըգ վէ միւճէվ-հէրաթ եափմագ, սիւտճիւլիւք, չօքօլաթ վէ էմապի չէյլէր տիր, լաքին տահա զի-յատէ էճնէպիլէրտէն կէլէն պիր գաշ միլիօն լիրա մէմլէքէթի իհեա էտիօյ: Պուրատա կէզտիլին վագթ հէր չէշիա լի-սանլար իշիտիրսին: Բուսլար, ինկիլիզլէր, ֆրանսըզլար, Ամէրիգալըլար, Իթալիան-լար պուրայա գօշըպ կէլիլլէր վէ փարա-լոր ագըտըլլար: Պիւթիւն վագթ տիւ-շիւնիւյօրտում քի, Իսթանպօլ, Պրուսա վէ հէվալիօնտէ վէ մէմլէքէթիմիզին տիկէր թարաֆլարընտա նէ՛ գասար մէվիլլէր վար քի, պուճարը իմար էտիպ ինթիզամա գօյապիլմէք վէ պէօյլէ էմիյէթ վէ սու-

հուլէթ վէրէպիլմէք նէ՛ ագիմ պէրէքէթ օլուր: Տահասը վար, Իսվիլէրա առէթա տիւնեատա պիր մէքթէպ վագիֆէսի իֆա էտիօյ: Տիւնեանն հէր թարաֆընտան պուրայա կէնճլէր վէ գըզլար եօլլայրպ թալիմ էթտիրիօրլար: Պիր խուսուսի աիլէ մէքթէպի կէօրաիւմ. Շիքափօտան, Նիւ Եօրգտան, Պրագիլտէն, Ինկիլթէրրատան, Բուսիատան, Իսթանպօլտան գըզլար վար իտի, ախի զէմանտա աիլէ հայաթը էօյ-րէնմէքաէ վէ թալիմ ու թէրպիյէ օլուն-մագտա իտիլէր:

Ժինէվին թարիսի էհէմմիյէթի վէ իս-լահը մէզհէպէ օլան ալագասը հոգընտա եազմայը վագթը աիլէրէ թէրք էտիպ, ճէնուպի ուֆուպ տա կէօրիլմէքտէ օլուպ, 15.200 այագ եիւքէքլիյինտէ օլան Մօն Պլան տաղընա տօղրու սէյյահաթա կիտէ-լիմ:

ԷՐՄ. ՓՐՈԹԷՍՅԱՆԼԱՐԸՆ

”ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԹՈՒԹԻՒՆ.Ա ԳԱՐՇԸ ՄԵՎԳԻԻ

2.

Պունտան էվէլքի պէնտլէրիմիզտէ պիթարաֆ պիր միւվէրրիս սըֆէթիլլէ էրմէնի Փրօթէսթանլարըն վէ միսիօնէրլէ-րին «Հայ յեղափոխութիւն» ա գըմէն թարաֆտար վէ գըմէն ալէյստար պու-լունմուշ իտիլլէրինի զիքը էյլէմիշ իտիք: Պու պէնտտէ պու խուսուսը թէէքիտ է-տիպ թէֆէրրիւթ իլէ պիր գաշ միսալ-լար տէրմիյան էթմէք իսթէրիգ:

«Հայ Յեղափոխութիւն» ալէյհնտէ՛ անըն տինէ մուսալիֆ իտիլի, մէզքիւր հարէքէթ թապիլէրինին տինսիզ օլտուզու վէ անլէրին մէզհէպէ թէալիլի գ էտէն հէր չէյի եըզըպ օրթատան տէֆէթմէք իսթէ-տիրլէրի էֆքեար եա չայիասը նէ՛րէտէն զուհուր էթմիշ տիր: Պու սիւալա սէպէպ վէրէն խուսուսլարը արայըպ պուլմագլէ օղրաշմագ պիզի չօգ ուզագլարա սէվգ

էտէր : Փագաթ օ սէպէպէրտէն պիրիսին մէվզու ր պահսըմըզա փէք սըգը ալագաոր օլտուղունտան անը զիքը էթմէքսիզին կէշմէք իսթէմէյիլ : Անճագ քի , մէզքիւր սէպէպի տէրմիյան էթմէզտէն ագսէմ պիր սիւալ իրատ էտէլիմ :

«Հայ Յեղափոխութիւն» ալէյհնտէ մէզքիւր էֆքեարըն սալթ էրմէնի Փրօթէսթանլար արասընտա տէյիլ , անճագ տահա զիյատէ էրմէնի Լուսաւորչական վէ էրմէնի Գաթօլիք ճէմաաթլար արասընտա , խուսուսա անլըրին կրօնաւմոյ սընֆը արասընտա ինթիշար էթմիշ օլմասը նէտէն իճապ էթմիշ տիր : Աճէպա հէր հանկը պիր էրմէնի սիյասի Յեղափոխական ճէմիյէթին Գանունը Էսասիսինտէ տինլէր ալէյհնտէ տօղրուտան եա տօլայըտան պիր իմաաթ վա՛ր մը տըր : Խալլ , հիշ պիր ճէմիյէթի սիյասիյէնին Գանունը Էսասիսինտէ տինէ մուխալիֆ հիշ պիր իմաաթ պուրունմազ : Սէպէպի պու տէյիլ տիր , եախօտ սէպէպլէր պուրատա տէյիլ տիր , անլէրի պաշգա եէրտէ արամամըղ իճապ էտէր :

Այլ չօգ թարիխ պիլէն վէ միլլի հայաթըմըզըն մագի տէվրէլէրի հագգընտա օղումուշ օլան հէր հանկը պիր քիմսէ իթիրաֆ էտէր քի , սաիր պիր չօգ չէյլէր իլէ պերապէր , միլլէթիմիլ տինի նիզալար սէպէպինտէն պէօյիւք թէֆրիզլէրէ տիւշար օլմուշ , վէ պիլիմ արամըզտա հէր չէյաէն զիյատէ տինի միւճահէտէլէր փէք չէտիտ վէ թէհլէքէլի պիր հալ ու հէյէթ քէսպ էթմիշ տիր : Տինի տաիրէտէ էֆքեար հիւրըրիյէթինէ հիշ պիր քիմսէ ըիւյէթ էթմէք իսթէմէմիշ տիր : Տինի գատիմ նիզամաթ ալէյհնտէ լէֆի իշթիքեա էտէն , եախօտ սիյասի եա սաիր մագսէտլէրտէն նաշի քէնտի իթիգատլարընը թէպտիլ էթմիշ օլան հէր պիր քիմսէ միլլէթլէրտէն տէ խարիճ սայըմըշ տըր : Ուղուն վազըթ հաթթա պիլիմ կիւնլէրտէ պիլէ

չօգ եէրլէրտէ էրմէնի տէյէրէք , էրմէնի Լուսաւորչական անլաշըմագտա օլմուշ տըր : Կէօյէ քի , էրմէնի Գաթօլիք եա էրմէնի Փրօթէսթան էրմէնի տէյիլ տիր : Պու էֆքեար՝ հաթթա էրմէնի Գաթօլիք վէ էրմէնի փրօթէսթանլար արասընտա պիլէ ճարի օլմուշ օլուպ , անլէր քէնտի քէնտիլէրինի Ֆրէնիս եախօտ ինկիլիզ ատտ էթմիշ տիրլէր , վէ էրմէնի իսմլէրի եէրինէ էճնէպի—Փրանսըզ , Ինկիլիզ—Իսմլէր իսթիմալ էթմիշ , վէ էրմէնի նամըլլա միւսէմմա օլմագլըղը պիր նէվ հագարէթ սայմըշ տըրլար : Պու հիւշնապէր կիւնլէր պիլտէն չօգ ուզագ տէյիլ տիրլէր , պիլիմ սէլէֆլէրիմիզ պունա շահիտ տիրլէր :

Պու թէֆրիզալար միլլի մուզայագա վէ մուսիպէթլէրիմիզէ նազարէն աճը նէթի՛ ճէլէր հասըլ էթմիշ տիրլէր , վէ պու չէյին մէսուլլարը արասընտա սալթ էհալինն ճէհալէթ ու թէասսիւպիւ տէյիլ , անճագ փաթրիզլէր , ամիրալար , չօրպանըլար աղալար վէ սաիր մէնֆաաթփէրէսթ ատէմլէր տախի թատատ էտիլմէլի տիրլէր : Մէզքիւր ազիմ միլլի թէֆրիզէյի միւնթիճ օլան էսպապտան պիրիսի տէ՝ «Հայ Յեղափոխութիւն» օլմուշ տըր : Զիրա օ քէնտի ֆաալ ազասը արասընտա պիր թէֆրիզաթ եախմասը , անլէրին տինի իթիգատաթ ֆարգլարընը հիսապա ալմատը : «Հայ Յեղափոխութիւն» նէ Պօրտ Շիրքէթի միսիլու պիր տինի պէշարէթ չիրքէթի , նէ տէ Մատտիյունլուզ միսիլու տինէ մուխալիֆ պիր հէյէթ տէյիլ տիր : «Հայ Յեղափոխութիւն»ըն մագսէտի ֆարգլը տըր , անըն տին իլէ իշի եօգ տըր , օ նէ տինէ մուխալիֆ տիր , նէ տէ տինէ մէֆթուս տըր : Օ քէնտի միւնթէսիպիյիննի իսթէտիլլէրի մէզհէպի ագաիտ եա իթիգատա թապի օլմագ իւղրէ հիւրը պրագըր : Պու սէպէպտէ կէրէք Լուսաւորչականլար , կէրէք Փրօթէսթանլար , կէրէք Գաթօլիքլէր՝ միւն-

սալի սուրէքսէ երմէնի տիրէր, վէ պէոյ-
լէ օլմալարը լազըմ տըր : Տին միլլիյէթ
տէմէք տէյիլ տիր : Մէզհէպի իթիգատ
միլլէթլի տէյիլ տիր :

Հայ Յեղափոխական պու սուրէթլէ
վազ էթմէքտէ իքէն պիթթապի սու ի
թէֆէհհիւմէ հէտէֆ օլարագ չօգ տէֆա
տինսիզ, տինէ մուխալիֆ տէյէ թէլազզը
էտիլէճէք իտի, վէ պէոյլէ տէ օլտու : Օ
տէյիլ սալթ Լուսաւորչական երմէնիլէրէ ան-
ճագ փրօթէսթան վէ Գաթօլիք երմէնիլէրին
չօգլարընա տա պաիս ի նէֆրէթ օլտու : Պէոյ-
լէճէ օ իքի գըլըճ արասընտա գալար, հէր
պիր մէզհէպ անը քէնտինէ մուխալիֆ պիր
հարաքէթ տէյէ թէլագզը էյլէտի : Զէ-
վալը երմէնիլէր պու եօլտա քէնտիլէրին
իթթիհատ պէնտինի գըրմաղա չալըլըյօրլար
իտի, վէ հալա էօյլէ էտէնլէր վար տըր :

Յեղափոխութիւն տիկէր պիր ճիլէմմա
(եղկաւայրաբանութիւն) էօնիւնտէ պուլու-
նույօր իտի : Շէօյլէ քի, քէնտի ազաւընը
մէզհէպի ագաիտ վէ իթիգատլարը խու-
սուտունտա մուխթար պրագալըղը հալտէ
մէպտէթէն՝ էֆրատըն մէզհէպի գանըլա-
րընա միւսալիսէլէ էտէմէզ իտի : Պինաէն
ալէյհ քէնտի ազաւը միյանընտա սահիհէն
տինսիզ, եա թապիաթ փէրէսթ, ըուհփէ-
րէսթ եա Պուտուալի պուլունա պիլի
իտի : Անլէր երմէնի վէ յեղափոխական
հիւրըրիլէթ աւքէրի իտիլէր : Իմտի պէոյ-
լէսիլէր յեղափոխական գալըղճա ան-
լէրին հէր հանկը պիր հարէքէթի, եախօտ
մուխալիֆ ի տին օլան պիր մէյլի ճահիլ է-
հալինին՝ յեղափոխութիւն հատտը զա-
թընտա տինսիզլիք տիր տէյու տիչիւն-
մէսինէ քեաֆի իտի : Տինսիլ մի, օլ
յեղափոխութիւն քի, անտէ պինլէրճէ
խալիս իման սահիպի քիմսէլէր մէվճուա
օլուպ անըն ազաւընտան չօգլար Աշա ի
Բապպանի իճրա էտէրէք, խաչ չըգարմա-
տըղճա մէյտանը հարպա աթըլմազլար
տինսիլ մի, օլ յեղափոխութիւն քի, քիլի-

տէնին զապ էտիլմիչ էմալքընը կէրի զապթ
էթմէք իչիւն ճանլարընը էսիրկէմէտիլէր,
տինսիլ մի, էնճամ օլ յեղափոխութիւն
քի, մէզհէպի հիւրըրիլէթ էլտէ էթմէք
իչիւն Բիւրտիւն, Թիւրքիւն վէ Աճէմին
էօնիւնտէ տաւարլարընտան գանլար ա-
գըլթալար :

Պու աճըլը պիր հագիգաթ օլուպ, մէտէնի-
յէթ ի հազըրէնին պիր հիճղ ու ճիլվէսի տիր :
Կէօսթէրիլէպիլի էօյլէ Աղթամար, Կոտոյ
մանասթըրնիլէրի քի, յեղափոխա-
կանլարտան՝ տէճճալ էլլիլէրինտէն գա-
լար կիպի գօրգուպ գալտըլար : Պու-
լունտու էօյլէ Բահանալար, Գաթօլիք փա-
թիւալար քի, քիլիսէ մինպէրլէրինտէն
յեղափոխականլար ալէյհիւնտէ աճօրօզ-
լար օգուլուպ, երմէնի յեղափոխութիւնը
սիյահ, ճէհիմի էլֆալ իլէ լէսմ ու թա-
րիֆէ գալըլարլար : Զիքը էտիլէպիլը
էօյլէ միսիճէրլէր, հաթթա մուալլիմ վէ
մուալլիմէլէր քի, յեղափոխութիւն իսմինի
քէմալը խաֆիլ վէ խաչիլէթ իլէ զիքը է-
տիպ, կէրէք մէրթէպ օտալարընտա, կէ-
րէք կէզիպ տօլալտըղլարը սըրատա, վէ
հէր միւնասիպէթ իլէ յեղափոխական-
լարըն տինսիլ օլուպ, տինսիզլիք նէչը
էթմէք իթթէտիլլէրին տէսթան կիպի
թէքրալարլար իտի :

Պու ահվալ գարըլտընտա յեղափոխու-
թիւն նէ՝ եափտը : Օ քէնտի մէսլէքինտէ
իլէրիլէտի վէ անըն նէթիճէսինի պու կիւն
կէօրիւյօրըլ :

Պու կիւն երմէնիլիք թէսալվուրու պուն-
տան 50 սէնէ ագտէմ օլտուլունտան
տահա վասի պիր մանա քէսպ էյլէտի,
էլէէվմ երմէնի փրօթէսթան վէ Գաթօ-
լիլէր պիլիմ Մէարիֆ մէճիլլէրինտէ
ազա օլապիլիյօր, պու կիւն պիր երմէնի
Լուսաւորչական պիր փրօթէսթան զաղէ-
թասընա՝ Բահնիլմալա, պէնտլէր եազա-
պիլիյօր : Պու ահվալը սաիր շայանը թագ-
տիր խուսուղար իլէ պիրիլքտէ Հայ յեղա-
փոխութիւն միւսլին գըլմիլ տըր :

Էրմէնի Փրօթէսթանըգ Էրմէնի ինգի-
լապընա նազարէն նէ՝ եափտը, Իթիրաֆ
էթմէլիյիզ քի՝ օ տա իթթիհատ մէսէլէ Ի
մուհիմէսինտէ թէրագգը էյլէտի: Մէլու
Համիտեան կիւնլէրտէ Լուսաւորչական կէնճ-
լէր պիլէ օրատա մէլճա, մուսվէնէթ վէ
հիւրրիյէթ իւմիտի պուլմագ մագսէտիյլէ
Պայպլ Հաուսա կիտէրլէր իտի:

Ամէրիգան միւսէսէսաթը թէտրիսիյէ-
սի՝ հիւրրիյէթին կէնճ արսլանլարընա իւ-
թիճակեան օլտուլար. վէ օրատան անլէր
յեղափոխական գահրիմանլար մագաւըն-
տա տըշարը չըգտըլար: Անլէրտէն պիր
գըսմը հալա պէրհայաթ իսէլէր սէ, ան-
լէրին հիսսիյաթը աֆիֆանլէրինի ճէրի-
հէտար գըլմամագ իչիւն իսմլէրինի զիբը
էթմէյէճէյիմ՝ իսուսուսա պէրհայաթ օլան
յեղափոխականլարըն իսմլէրինի ալէնէն
չօգլուգ զիբը էթմէմէք էթէտէն պէրու
Հայ յեղափոխականուրթիւնուճա կիւզլէ
պիր անանէ հիւքիւնէ կէչմիշ տիր: Պու
ատէթէ գարչը իչլէմէք իսթէմէմ: Մա-
մաֆիյ՝ փէտէրլէրինին եուրտունու քէնտի
գանլարը իլէ պօյայան պիր գաչ Էրմէնի
Փրօթէսթան յեղափոխականլարը զիբը
էթմէքսիզ կէչլէմէմ: Անլէրտէն պիրիսի Իաշ-
նակցական ֆըրգասընամէնուս օլուպ 99
թարիխնտէ վէֆաթ էթմիշ օլան Ալաչկէր-
տէ թապի Խասուուրլու Վարժապի՝ տիր:
Միւմաիլէյհ ագիմ ֆաաիլիթ իպրազ էթ-
միշ, վէ պիր վագթ մարուֆ եփրէմէ սի-
լահ արգատաչը օլմուշ, վէ նամը էլան
քէնտինին գատիմ յեղափոխական ըէ-
ֆիգլէրինին գալպլէրինտէ շայանը իմթի-
սալ օլարագ պագի տիր:

Իչթէ պիր պաչգասը տահա. Մկրտիշ
Պարսամեան՝ Շապին Դարահիսարը օլուպ
Հնչակեան իտի: Նամը միւսթէարը «Վա-
հէ» իտի. 92տէ Թոգատտա վէֆաթ էյ-
լէտի:

Պիր տիկէրի տէ Գարեգին Չիթճեան
տըր: Պու պիր Էրմէնի Փրօթէսթան պաւ-

ուելի օլուպ, Ամէրիգան մէքեաթիպ վէ
տարիւրֆիւնունտա թէալլիւմ էթմիշ, վէ
Ուսթըրտա վաիզլիքլէ մէշղուլ օլմուշ օ-
լուպ, հագիգի պիր յեղափոխան օլմուշ
տըր: Քէնտի Փրօթէսթան էսնաֆը վէ
պիրատէրլէրի, հաթթա քէնտինին ինգիլապ
փէրվէր ըէֆիգլէրի թարաֆընտան պիլէ
թէատտի կէօրմիւշ տիր: Հնչակեան չիր-
քէթինին տախիլի մուարազալարը մէզքիւր
Փրօթէսթանտա պուլունան փրօթէսթօ
էթմէք սէվգ ի թապիիսինի թահրիք էտէ-
րէք, պէօյլէճէ միւմաիլէյհ Վերակազմեալ
Հնչակեան ճէմիյէթինին միւսսիպլէրին-
տէն պիրիսի օլտու, վէ պու սէպէպտէն
1903 Յունիս 13տէ, Օտէստա Հնչակեան
Տէրօրիսլէր թարաֆընտան գաթլ օլուն-
տու: Միւմաիլէյհին վուգու ի վէֆաթըն-
տան պիր ազ էվվէլ փօթթալա պրագտը-
ղը պիր մէթուպտա աթիաէրի սէօղլէր
շայանը զիբը տիր: «Էօլիւմ գօրգուսուն-
տան նաչի սիւքիթ էտէլիմ մի: Զէվճէմ
տուլ վէ չօճուգլարըմ էօքսիւզ գալըր
տէյէ վազ կէչլէյիմ մի: Խայր»: Չիթճեան
էմի ինգիլապտա պազը խաթալարընա
րազմէն՝ ֆէտաքեար, էմաալըզ պիրիսի
օլուպ Էրմէնի Փրօթէսթան յեղափոխա-
կանլարըն էն էյի միսալը վաճիպ իւլ իմ-
թիսալ ֆէրտլէրինտէն պիրիսի օլմուշ տըր:

Փագաթ, ահ պու Փրօթէսթան զէ-
վաթ իլէ պիրիքտէ Էրմէնի Գաթօլիքլէր-
տէն էմաալըզ Յովսէփ Աստուրեանը տա
զիբը էթմէքլիլիմէ միւսաաաա էտինիզ:
Միւմաիլէյհին նամը միւսթէարը «Թօփալ-
տէրտէր» օլուպ 1875տէ Թրապզօնտա
տօզմուշ տըր: Պու տախի այնի աթէշ իլէ
թուլթուշմուշ իտի: Էրմէնի միլլէթինին
մէլէյի չիմէք մաշա իլէ թուլթուղու
գօրլարը անըն տա աղղընա տօզ ունտուրմուշ
իտի: Օ քէնտինի վաթանընա ֆէտա էթ-
մէք իւզրէ հիսս էթտիյի տէրունի սէտա-
յա իթաաթ էտէրէք, 1896տա Դաշնակ-
ցական օլուպ անտէ քէնտինին Գաթօ-

լիքիյինի իշէ ետրատարագ սիւահ գաչըր-
մագ իշի իլէ մէշլուլ օլուր : Թէպտիլի
լիսան, թէպտիլի գըյաֆէթ էտէր, ֆի-
րար էտէր, ալէյհինտէ չիւպհէլէր ույա-
նըր, ալ քէօփէքլէրի անըն դօգուտունու
ալմաղա պաշարլար : Էնճամ թուլթուլուր,
հապսա գօնուլուր վէ վէրէմէ միւպթէլա
օլարագ պիր շէհապ միսիլլու սէօնիւպ կի-
տէր :

Էյ էօլիւմիւզ ճանլար, նամը զիշան-
լարընըզ քէմալի իհթիրամ իլէ եատ է-
տէրիլ : Սիզ Յիսուսըն էն պէօլիւք շա-
կիրալէրինտէն սինիլ : Սիզ էրմէնի միլլէ-
թիւնէ՝ Յիսուսըն վազ էթմիշ իսիյի հա-
գիգի պիրատէրիլք տէրսինի էօյրէթտինիլ :
Էյ նամալիւմ մուհարրիպլէր վէ ֆէտաի-
լէր, սիզի թէպհիլ վէ սէնա էտէրիլ,
սիզ էրմէնիլէրէ էն էյի տէրսի վէրիյօր-
սունուլ : Սիզ տինսիլ ալէյիլ իտինիլ,
սիզ տինէ թախսիսի նէֆա էթմիշ վաիզ-
լէր տախի տէյիլ իտինիլ, լաքին սիզ էօ-
լիւմիւնիլ իլէ փէք չօգ վաիզլէրտէն տա-
հա զիյատէսինի վէ տահա կիւզէլինի վազ
էթտինիլ : Սիզ ֆէտաի նէֆա վէ միլլի-
լէթ ըուհունու նէֆա էյլէտինիլ : Սիզին
տաղըլմըշ վէ նամալիւմ օլան մէզարլարը-
նըզըն թօփրագլարընը պուս էտէր իլ :

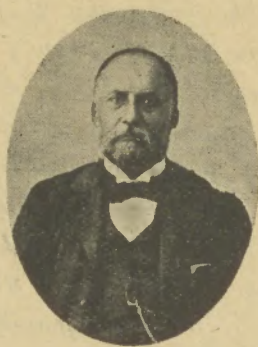
ԴԷՈՐԳ ՄԵՍՐԱՊ

ՎԵՐ. ՊԵՏՐՈՍ ԹՕՓԱԼԵԱՆ

Կիլիկիա ինճիլի իթթիհատընըն քէտէրի
իւզէրինէ քէտէր, վէ զայաթը իւզէրինէ
զայաթ իլավէ օլունմագտա տըր : Զաթէն
աղալիշ օլան չօպանլարըմըզտան պիրի
տահա էքսիլտի : Վեր. Յակոբ Պիւլպիւլ-
եանըն վէֆաթընտան 45 կիւն սօնրա,
Վեր. Պետրոս Թօփալեան տա կիթտի :
Կիւն եէնի, քէտէր եէնի, եա Բապպ պու-
նէ գատէր, պու նէ՝ քէտէր :

Պու սէնէ Յունիս 26տա, Այնթապտա
ինիգատը մուգարըէր օլան Կիլիկիա իթ-
թիհատ մէճլիսինէ կիթմէք իւզըն Ատանա

վէ Հաճըն մուրախսալարը Մարաշտա
պուլունտուղու էսնատէ, օրատա գօլէրա
զուհուր էյլէտի : Վէ պէօլլէ պուլաշըգ
պիր մահալտէն Այնթապա կիթմէք, միւ-
նասիպ օլմազ միւթէլաասըյլէ «Աճէպա
պու սէնէ Միսիլլու թէճէմիւիլ թէէ-
լիլ օլունտա օլմազ մը» տէյու Այնթապ-
տան սիւալ օլունտա : Օրատան կէլէն ճէ-
վապ շալ օլմուշ տըր : «Մարաշտա գօլէ-
րաւըն զուհուրը Միսիլլու պիր մանի
տէյիլ տիր, միւսափիլլէր մուհապպէթլէ
գապուլ օլունաճագ, վէ էքսէրիլէթ հա-
սըլ օլտուղընտա թէճէմիւիլ ագտ էտիլէ-
ճէք տիր :» Շու խապէր իւզէրինէ մու-
րախսալարտան պազըլարը ճէսարէթ վէ
պազըլարը իսէ թէրէտտիւտ էտէրէք (միւ-
թէվէֆֆա էն չօգ թէրէտտիւտ էտէլլէրտէն
պիրի իտի) Յունիս 25տէ Մարաշտան
միւֆարագաթ վէ էրթէսի կիւն Այնթա-
պա միւվասէլէթ էյլէտիլէր : Վեր. Պետ-
րոս Թօփալեան իթթիհատըն քէսիսի սա-
պըզը օլտուղընտան, Յունիս 26 Զորք-
շաթթի կիւնիւ էօյլէտէն սօնրա սաաթ ա-
լաֆրանկա 6.30տա մէճլիսի քիւշատ վէ
եէնի քէսիս ինթիխապլնա նէզարէթ էյլէտի,
վէ պատէհու պիրագ րահաթսըզըգ հիսս
էտէրէք մէճլիսի պրագըպ միւսափիլ
օլտուղը Տօգ. Հապիպ Նազարեան խանէ-
սինէ կիթտի, վէ փէք ինթիմալէն էվվէլ-
տէն թուլթուլմուշ օլտուղը գօլէրանըն ա-
լամէթլէրի օ զէման կէօրիւնմէյէ պաշլա-
տը : Պէօլլէճէ պիր գաշ կիւն փէք շէտիս
սուրէթտէ գօլէրա իլլէթի իլէ միւճահատէ
էթտիլքտէն սօնրա, Տօգթօրլարըն սալ ու
ղայրէթի, Նազարեան ֆամիլիաընըն ֆէ-
տաքեար խըտմէթի վէ տօսթլարըն տուա-
սըյլէ խասթա իֆագաթ պուլսու տէյու
կէօրիւնտիւ իսէ տէ, պէթէքրար գօլէրա-
նըն իքինճի պիր հիւճիւմիւնէ տիւշար օլա-
րագ, կիւն պէ կիւն գուվվէթտէն տիւշ-
մէքտէ վէ իւմիս շէօլլէրի զաիլ օլմագ-
տա օլտու : Վէ Միւմաիլէյհ 14 կիւն խաս-

Վ.ՍԻ. ՊԵՏՐՈՍ ԹՕԳՍԼԵԱՆ

Թա եթերգտան սօնրա ճիւղէ սայ ու ղայրէթ, տիգգաթ ու խըտմէթ վէ սուա ու նիյաղարա ըաղմէն՝ Յուլիս 9 Սայի կիւնիւ ագչամ վագթը ղուրուպը չէմսէ եագըն, սաաթ ալաթուրքա 11.20տէ չօգտան պէրու սէվտիյի վէ խըտմէթ էթ. տիյի Խէլաքեարընա կիթտի :

Պու վագըա անըն գէվճէսինի, 3 էրքէք վէ 3 գըզ էվաթալարընը, իխթիյար փէտէր վէ վալիտէսինի վէ ճիւղէ պիրատէր, հէմլիւրէ վէ թէալիւ գաթընը եաա ու քէտէրէ միւթէղրագ գըլտըգտան մաատա, Ատանա վէ Հաճըն սթասիօնլարըլէ Թարսուս քիլիսէսի իչիւն պէօյիւք պիր զայաթ օլմուշ տըր : Չիւնքի Վեր . Պետրոս Թօփալեան իքի սէնէտէն պէրու Ատանա վէ Հաճըն սթասիօնլարընըն պիր միւպէչչիր վաըզը հալինտէ իչէմէքտէ օլուպ, սօն ալթը այլարընտա Թարսուստա պուլուն. մուշ վէ օրատա եէնի պիր քիլիսէսին թէչէպպիւսաթը իչլաիյէսինտէ պէօյիւք ֆաալիյէթ կէօսթէշմիշ տիր :

Միւթէվէֆֆաի միւմաիլէյհ 1859 փետ . 20տէ Մարաշտա Խրիսթիյան պիր ֆամիլեատա Շէմմաս Թօփալեանըն խանէսինտէ սօղմուշ վէ քէնտի իպթիտաի Թալիմինի Մարաշ մէքթէպլէրինտէ ախզ էյլէմիշ տիր : Պատէհու Այնթապ գօլէճինէ կիտէրէք օրատա աւժօմօր սընֆընը իթմամ վէ Դայսէրի Մէքթէպի Ալիսինտէ 3 սէնէ մուալլիմիք խըտմէթիլէ իչթիլալ էթմիշ

տիր : Ամէրիգայա կիթմէք մագսէտիլէ օրատան Մարաշա ալտէթ էտէր խէ տէ, փէտէրինին խաթթալըզը միւնասիպէթիլէ իչպու մագսէտինտէն վալ կէչմէյէ մէճպուր օլուր : Պատէհու 1886տա Այնթապ Գօլէճինտէ քէնտի միւտտէթինի իքմալ էտիպ, այնի սէնէտէ Մարաշ իլմ ի իլահի մէսրէսէսինէ տախիլ օլուր : 1889տա օրատա տախի միւտտէթի Թահսիլիյէսինի իքմալ էթտիքտէն սօնրա, 3 սէնէ Պիրէճիքտէ, վէ 17 սէնէ Ատանա քիլիսէսինտէ պիր վաըզ վէ չօպան հալինտէ փէք ֆաիտէլի սուրէթտէ իչլէտի : 1907տէ Ատանա քիլիսէսինտէն այրըլարագ, 3 սէնէ Այնթապ Հայիկ քիլիսէսինտէ պիր չօպան հալինտէ վէ իքի սէնէ Ատանա վէ Հաճըն սթասիօնլարընտա պիր միւպէչչիր վաըզ հալինտէ մուֆիա խըտմէթլէր իֆա էյլէտի : վէ էնճամ 1911 Յունիս 26տա Այնթապտա թէճէմմիւ էտէն Կիլիկիա իթթիհատ մէճիսինէ կիտէրէք, Յուլիս 9տա ֆարզընըն իֆասը Թարիգինտէ էօմրիւն միւճահատէսինէ խիթամ վէրտի :

Ճէնագէ խըտմէթի Այնթապ Ազարիա Սմիթ խաթթախանէսինին հալուալնտա իճրա օլունարագ, էվլէլա Պատ . Գրիգոր Տէր Պօղոսեան Ք . Մուգատտէստէն պաղը գըլթալար օգուտուգտան սօնրա, էօմրիւմիւզիւն պիր Թագըմ գատէր իլէ մուգարրէր օլուղուղունտան պահս էյլէտի : Անտէն Մր . Մարթին, Ալլահըն պու վագըալար միւնասիպէթիլէ իլիսէլէրէ սէօյլէմէք իսթէտիյի շէյլէր հագգընտա իրատը քէլամ էթտի : Պատէհու սահիպի իմզա միւթէվէֆաի միւմաիլէյհին թէրճէմէի ահվալընը մուլթասար պիր սուրէթտէ իֆատէ էթտիքտէն սօնրա, «Բապպըն գուլու Մովսէս օրատա Մովար տիյարընտա Բապպըն էմրի իւզրէ վէֆաթ էթտի», քէլամը իւզէրինէ սէօյլէյէրէք Բապպըն գուլու Պետրոսուն տախի օրատա Այնթապտա Բապպըն էմրի իւզէրինէ վէֆաթ

էյլէտիյնի պէյան էյլէտի : Պատէհու վեր. Գալմէ Ապլահատեանն տուասրյէ խըտմէթէ խիթամ վերիիպ, ճէնազէ մէզարա նազլ օլունտու, վէ օրատա տախի Տօգ. Մէրիլ Յովհաննէս ինճիլինտէն պաղը միւնասիպ գըթալար օգուտուգտան սօնրա, Խրիսթիյան իմանընն էսասը խարիճի վագըլար տէյիլ անճագ թէճրիպէ ի շախսիյէմիզ օլմագ կէրէք իտիյի հագգընտա սէօյլէտի : Պիւթիւն վագըլա վէ խըտմէթէր ումու մէհալի իւզէրինէ փէք տէրին պիր թէէսիր պրագմիշ ալը : Վէ հէք քէսին հիսսիյաթ վէ տուասը շու իտի քի. «Բապարմըզ Յիսուս Գրիստոսուն փէտէրի Ալլահ, շէֆգաթլարըն փէտէրի վէ ճիւմէ թէսէլլինն մէնպար օլան Ալլահ» միւթէվէֆֆանըն միւնթէրէմ զէվճէսինի, սէվկիւլիւ էվլատլարընը, իւթիյար փէտէր վէ վալիտէսինի վէ ճիւմէ ագրիպա վէ ահըպպասընը Բուհիւլ Գուտսըն թէսէլլիսի վէ միւսթագպէլ իւմիտինն գուվվէթիյլէ թէսիյէ վէ թագվիյէ էյլէսին : Ամին :

Հ. Յ. ԱՇՃԵԱՆ

ՐՈՒՀԱՆԻ ՀԱՅԱԹ

ՊԵՅՅԻՒՔ ԻՇ ՍԱՀԻՊԼԵՐԻ ՎԷ ՏԻՆ

Մր. Բիճվէյ պիր Գօլէճտէ թալէպէյէ պիր նութգ իրատ էթմէյէ տալէթ էտիլտի : Միւմաիլէյ՝ քէնտի նութգունու իքի ումումի գազիյէ իլէ պաշլատը. 1. Պիր պէօյիւք զագէթատա պիր պիւթիւն սահիֆէյէ պիր իլան վէրիպ օ պիր իլան իշիւն 4,000 տօլար (880 լիրա) թէէտիյէ էտէն վէ զագէթալարա պու միսիլու պիր չօգ պաշգա իլանլար վէրէն քիմսէ էփէյի պէօյիւք պիր իշ սահիպի թանըլա կէրէք տիր : 2. Պու կիպի իշէր իտարէ էտէնլէր «կէօզիւ փամուգըլ» եախօտ «էսքի գաֆալը» հէրիֆլէր սալըմազլար :

Միւմաիլէյ՝ պու իքի գազիյէյի շակիրտլէրինէ թաստիգ էթտիրտիքտէն սօնրա օնլար իլէ պիր օյուն աշտը : Տէտի քի,

«Շիմտի սիզ շակիրտլէր վէ խօճալար զագէթալարա կէօրտիլինիւզ պէօյիւք իլանլարը պանա սէօյլէյին. միւսքիրաթ վէ թիւթիւնէ ալագատար օլանլար միւսթէսնա օլարագ իլանլարը վէրէնլէրին րուհանի վէ տինի հայաթընա տաիր պիլաիյիմի սիզ սէօյլէյիմ : Սիզ պէնիմ պիլէմէտիյիմ պիր իլանը զիքր էտինճէ պէնի եէնմիշ սալըլաճագսընըլ» : Իմտի շակիրտլէր վէ փրօֆէսօրլէր պու օյունու օյնամազա պաշլատլար : Անլէր 16 պէօյիւք իլանլար զիքր էթտիլէր վէ Մր. Բիճվէյ պուլնլարըն հէր պիրինի վէրէն թիճարէթխանլէրին րէիսլէրինին՝ եա քիլիսէտէ եա Կ. Խ. Շիրքէթլինտէ եա Կիրակի մէքթէպինտէ եա սաթր րուհանի պիր իշտէ մէշղուլ պուլունտուղունը խապէր վէրտի : Պու միւսահէպէտէն սօնրա միւմաիլէյ՝ իլալէթէն շունը պէյան էյլէտի քի, Աւերիգատա իշ ալէմինտէ մուվաֆֆագ օլան պէօյիւք զաթլարըն պէլլի պիր միգտարը տինէ գարըլ օլմալըպ անճագ տինի տաիրէտէ տէ ֆասալ վէ մէրագլը զաթլար տըրլար : Իմտի «Թագվա հէր շէյէ ֆաիտէլի տիր, չիւնքի անտէ շիմտիքի վէ կէլէճէք հայաթըն վասը վար տըր :»

ԷԼ ԻԼԷ ԵԱՓԸԼՄԱՄԸՇ ԷՎԼԵՐ

Խօշ ֆիքրլէրտէն քէնտինիզ իշիւն եուվալար եափընըլ : Պիլիւմի՝ սինիզ, կիւզէլ ֆիքրլէրտէն նէ տիլքիւշա սէրալլար եափըլը, էօյլէ սէրալլար եափըլը քի, հիշ պիր խասմին հիւճիւմիւ անլէրէ զիլան վէրէմէզ : Փարլագ խայալլար, ինսանա գանաաթ վէ իթմինան վէրէն խաթըրէլէր, նէճիպ սէրկիւզէլթլէր, հիքմէթամիզ քէլամլար : հէփ պուլնլար՝ ինսանա րահաթ պախշ էտէն զիզըյմէթ ֆիքրլէր տիրլէր : Պու ֆիքրլէրտէն ինչա էտիլէն պինանըն սէլամէթինի էնտիլ շէլէր իլսլալ էտէմէզ, ֆագիրլիք անը պիզիմ էլիմիզտէն ալամազ : Պունլար էլ իլէ եափըլմամըլ օլան խանլէր տիրլէր քի, րուհար անլէրտէ իզամէթ էտէրլէր :

ԲԸՍՔԻՆ.

ՊԻՐՏՈՒԱ

Միսիս էլա Հուլիսը Ուիլքոքս չէօյլէ պիր տուա արզ էյլէմիշ տիր: «Եւ՝ Ուլլահ, սէնին սէվիճի Բուհ իւլ գուտուրն՝ Բուսըն վէ Թիւրքինն գալպինտէ էօյլէ իչլէսին քի, հէփ օլ տիյար վէ իւլքէլէրտէ հէր պիր էրմէնի վէ Եէհուտի՝ հէր քէս քէնտի մէսլէքինտէ քէնտի մէնգիլինի արամագ իւզրէ տու-րուպ քէնտի րուհընըն հագգընը թալէպ էյլէսին : Օլ ճիհանի գուվլէթին ճիւղլէրի, օլ էպէտի մէնպալըն չիւպէսի օլան չայ-լար, Եանի ճիւմլէ գաւմլար հէփ կէրի մէն-պալարընա տէօնէրլէր: Եւ՝ Ուլլահ պուհուն պէօյլէ օլմասընա սէն իմտատ էյլէ : »

ՊԻՐ ԲԻԹԱՊԸ ՄՈՒԴԱՏՏԷՍԻՆ ՍԷՐԿԻԻԶԷՇԹԻ

2.

Միսիս Պի պէրապէր կէթիրտիյի պու-թ. մուգատտէսի օգուժաղա տալարագ, հէր չէյի ունութմը իտի: Գալպի թէնվիր օլունուպ, ուզուն վագթտան պէրու թա-չըմագտա օլտուղու ճիւմլէ աղըրըզլարընը խաչըն հուզուրունա գօյապիւմէսիյլէ, Ու-լահըն սէլամէթինէ նաիլ օլտու :

«Բիթապը սահիպինէ վէրմէզտէն էվ-վէլ անը պիր տահա օգույայըմ տէյու տիւչիւնիւր իքէն, գափու չալընտը վէ խըտ-մէթքեար՝ քէնտինէ խապէր վէրմէյէրէք փափաղը իչլէրիյէ կէթիրտի. օլ վագթ փափաղըն քէսքին կէօզլէրի իքի չէյի, Եա-նի Միսիս Պինին պիր ալ թէլալ կէօս-թէրտիյինի, վէ՝ Եինէ տէ Եիւզիւնտէ օլան րահաթըզ վէ տէրին սէլամէթի միւ-լահատէ էյլէտի : «Նա՞սըլ օլտունուզ, տահա էյլէնճէ մահալընտան պանա պիր խապէր վէրմէտինիզ. Կիւրակի կիւնիւնտէ քիլիսէյէ կէլմէմիշ օլտուղունուզտան, խաս-թա օլմուշընըլ տէյու տիւչիւնտիւմ» տէտիյինտէ, Միսիս Պի տէյէճէյինի շաչըրըպ, ֆիքրի պու Եէնի թէճրիպէ ի շախիյէսինի պիր ալ վագթ իչիւն կիզ-լէմէք իտի իսէ տէ, փափաղըն ափանսըլ

կէլմէսինտէն տօլայը արթըգ կիզլէյէմէյիպ, Եանլըլըգ իլէ պաչգա պիր սալօնա կիթ-տիյինի վէ օրատա իչիթմիշ օլտուղու քէ-լամլար վասըթասըլլէ տէրունի սէլամէթէ մաիք օլտուղունու մասուժանէ սատէլիք իլէ վէ կէօզլէրինի Եէրէ տիքէրէք փափաղա նագլ էյլէտի. լաքին կէօզլէրինի փափաղա գալտըրտըղընտա էվվէլճէ միւլայիմանէ գօ-նուչան փափաղըն կէօզլէրինտէ վէ սիմա-սընտա տէրունի զագապ ալամէթլէրինի միւլահատէ էտէրէք տիթրէտի :

Փափաղ թէհտիտ էտէրճէսինէ «Պու քիթապը պանա վէրինիզ» տէտիյինտէ, «Պու պէնիմ մալըմ տէյիլ տիր» տէյէ-րէք Միսիս Պի Բիթապը մուգատտէսի վէրմէմէյէ չալըտը, փափաղ իսէ թէքըար «Էօլիւմիւզ ճանընըզըն էպէտի հէլաքընա սէպէպ օլաճագ պիր մէվգիտէ սինիզ. տինսիզ վէ իզլալ էտիճի պիրիսի սիզի էպէտի իւճրէթինիզտէն մահրում պրա-գաճագ տըր : Խայը, պու քիթապը օ-գուժայաճագսընըզ, պանա վէրինիզ» տէ-յիպ, էլինտէն չէքէրէք ճէպինէ գօտու, վէ Միսիս Պինին Եիւզիւնէ Եարը զագապ վէ Եարը չէֆգաթ պագըլը իլէ նագար է-տիպ տիշարը չըգալը :

Միսիս Պի տամլա օլմուշ կիպի Եէրինտէ գալըպ, տըլ գափունըն էօրթիւլտիլինի իչիթտիյինտէ, արթըգ Գաթօլիքիյին տա-խի գափուսու քէնտիսի իչիւն էօրթիւլմիւշ իտիյինի հիսա էյլէտի : Իլք սահիֆէսինտէ վալըզըն իսմի վէ ատրէսի Եալըլմըլ օլան օլ քիթապտան մահրում օլաճագընը տիւ-չիւնիւպ մահզուն օլտու :

Կիւնլէր կէչէրէք տօլթու վէ տաիմի միւսաֆիրի օլան փափաղ պիր տահա է-վինէ կէլմէտիյինտէն, օլ քիթապը ալմագ իչիւն, փափաղըն խանէսինէ կիթմէյէ մէճպուր օլտու. փափաղըն էվի իսէ՝ չէհ-րին ուզագ պիր մահալլէսինտէ օլուպ, րահիպէլէր մանասթըրընա Եագըն պիր տաիրէտէ իտի. իմտի գափույու չալմասը

իւզերինէ պիր լահիպէ գափուլու աչտը-
ղնտա խմինի վերէրէք փափազը սիւալ
էյլէտի : Պունու իշխթտիյինտէ լահիպէնին
եիւղիւ պիրտէն պիրէ թաշ քէսիլիպ նա-
խօշ պիր փէրտէ իլէ «էվլէթ փափազ էվ-
տէ տիր, իշէրի կիլինիլ» տէյէրէք գափու-
նուն եանընտա օլան պիր պէօյիլք օտայա
կէօթիլիւպ անը իշէրի տօղրու եիթի
վէրտի : Մէրգ ումէ օրատաքի մէնզարէյի
կէօրտիյինտէ իսթէր իսթէմէզ պաղըրտը,
չիւնքի քէնտինին փափազը շէմտանլար իլէ
մուհաթ պիր աչըզ սանտըզ տէրունինտէ
էօրիւ եաթմազտա իտի : Բահիպէ թէք-
րար եանընա կէլիպ, հիտտէթլէ շէօյլէ
սէօյլէտի, «Սիզ փափազա պիր քիթապը
մուգատտէս վէրմիշսինիզ, օնուն իշիւն
էօրիւմ եաթմազընտա սիզէ լանէթ օգու-
յարազ վէֆաթ էյլէտի, չիմտի էվիմիպի
պրազըպ թէզիյէ կիտինիլ» :

Պու ճիւմլէ վազըալար քէնտինէ քէօ-
թիւ պիր ըիւյա կիպի կէօրիւնիւպ, օտա-
սընտա օթուրուր իքէն, հաֆթալարճա
ֆիքրինի իշլալ էթմէքտէ օլունը օլմասըյլէ
պէրապէր, Յիսուս Բրիստոստա օլան քեա-
միլ խէլասա միւթմէին իտի իսէ տէ, կէնճ
փափազըն օլ զըսա խաթթալըդ իլէ էօ-
լիւմիւնտէն վէ սօն վազըթտա լահիպէյէ
«էօյլէմիշ օլտուղու «էօլլէրտէն տօլայը
զիյատէսիյլէ մահղուն օլմագտա իտի : Բէ-
զալիք Ալլահն ինայէթի հազզընտա տիւ-
չիւնիւպ, «Հէր իքիմիզէ տախի Բիթապը
Մագատտէս վէրիլտիյի հալտէ, նի՞չիւն
փափազտա տախի պիր հիւնի նէթիճէ
մէյտանա կէթիւրմէյիպ, խէլասընա պիր
վաթըթա օլաւմադը» իտիյինէ տաիր մէ-
րազ էթմէքտէ իտի :

Թապիաթ Անըն լիպտը տըր, վէ պու լի-
պասըն էթէյի ուճուլտա պիլէ հէր իման իլէ տօ
գուլանա, օ տէօնիւպ վազթըյա չօլ գարըյա
տէտիյինի հինէ տէր. — «Պէնտէն գուվլէթ սա-
տըր օլտուղունը անլատըմ» : (Ղուկ. 8. 43-48) :

ՍՕՆ ԽԱՊԵՐԼԵՐ

ԽԱՐԻՃԻ

Ճափօնիա : Ճափօնիանըն միւթէվէֆֆա գը-
րալընըն օղու Հարու-Նօ-Միա Եօյի Հիթօ Գա-
նունը Էսասի իւզէրինէ եէմին էտիպ թախթա
ճիւլուս էթմիշ տիր : Միւշարիլէյի 32 եաչընտա
տըր : Միքատօնուն իւշիւնիւ օղու օլուպ, օլ
պիրլէր վիֆաթ էթմիշ օլմաղլէ, քէնտիսի 1888տէ
վէլիի ահա իւնն էաթիւշ վէ քէնտիսինէ Ճա-
փօնիա Լիյապաթ վէ Բրիլանթէմ նիշանլարը
վէրիւմիշ իտի : Հարու-Նօ-Միա Էօմիւնիւն պէօ-
յիւք գըսմընը Հարպիյէ վէ Պահրիյէ տէվաիրին-
տէ իմրար էթմիշ տիր : Ինկիլիզ վէ Ամէրիգալը
մուալլիմէր եէտիյլէ թալիմ օլունմուշ տըր : —
Եէնի իմիէրաթօր՝ փրէնսլէրի վէ փրէնսլէրի վէ
եիւքսէք ըրիւթպէ վէ մէմուրիյէթի հաիլ օլան
զէվաթը իլք աէֆա օլտարազ հուզուրունա գապուլ
էտիպ, թախթա ճիւլուս էյլէտիյինի իւնն վէ մէմլէ-
քէթի քէնտի էճտատընըն, խուսուսա միւթէվէֆֆա
փէտէրինին մէսլէյինտէ վէ Գանունը Էսասինին
մաթիւլապթընա թէվֆիգէն իտարէ էտէճէյինի
պէյան էյլէմիշ տիր : Ինկիլիզ գրալը վէ խանէ-
տանը միւթէվէֆֆա Ճափօնիա իմիէրաթօրը իշիւն
3 հաթթա եսա թուլթաճազ տըր : — Ճափօ-
նիա Պահրիյէ նազըրը էն պէօյիւք ճիւնտէն
18 տտէս սրէտնթ ինչա էթտիրմէք նիյէթիստէ
պուլունուպ, պունյար 1914տէ պէտ իլէ 1920տէ
խիթամ պուլաճազ իմիշ :

Մ. Ամէրիգա : Փանամա գանալը պիթտիք-
տէն սօնրա օրատան կէչէճէք օլան ճիւմլէ էճ-
նէպի վաթիօլարընտան պիլաֆարզ վէրկի ալը-
նաճաճ մը տըր : սիւալը նազարը ալգգաթ ճէլպ
էթմէքտէ տիր : Մ. Ամէրիգա հիւքիւմէթի
ճիւմլէ էճնէպի վաթիօլարտան հաթթա Գանա-
տա վաթիօլարընտան, խուսուսա շրմէնաթէր
գուլմիւնիալարընա ախա օլան սէֆինէլէրտէն
տուլտուլիյէ վէրկիսի ալմազ նիյէթինտէ պու-
լունտուղունը պէյան էթմէսի իւզէրինէ, Ինկիլ-
թէրրա էսքի պիր ահմանամէ իգթիզապընճա քէն-
տինտէն վէրկի թալէպ էտիւմէյէճէյինի վէ Գա-
նատա քէնտի մէմլէքէթինտէքի գանալարտան
Մ. Ամէրիգա սէֆինէլէրինտէն վէրկի ալընմա-
տըրը իշիւն քէնտի սէֆինէլէրինտէն տախի վէր-
կի ալընմազ ճաիլ օլմատըղընը լէսմէն պէյան
էթմիշ տիր : Մ. Ամէրիգա Սէնէյթի պու մէ-
սէլէյի միւթալտա վէ միւզաքէրէ էթմէքտէ
տիր : — Նիւ Եօրգտա սէնէլէրտէն պէրու պիր
գուլմարիսանէ իտարէ էթմէքտէ պուլունան Ռօ-

ղէնթալ նամ պիր Եէհուտի Յուլիս 19տա գաթլ էտիւմիշ տիր: Ամէրիգատա գուժար օյնամագ վէ գուժարխանէ քիւչատ էթմէք հիւքիւմէթ թարաֆընտան մէմնու իսէ տէ, թահգիգաթ նէ- թիճէսինտէ անյաչըտըղընա կէօրէ պու առէմ գուժարխանէսինին պուլունտուղու տաիրէնին փօրիս միւտիրինէ վէ փօրիսէրինէ տաիրիս րիշ- վէթ վէրէրէք սէնէլէր իլէ քէնտի սէնաթընը իլէրի կէօթիւրմիւշ իտի: Էնճամ րիշվէթ վէր- մէքտէն իմթինա էթմիշ վէ հիւքիւմէթ գու- մարխանէսինին պասըպ քէնտինի տէրաէսթ վէ գուժարա մարսուս օլան շէյլէրի միւտատէրէ էթմիշ տիր: Բօզէնթալ հիւն ի մուհաքէմէտէ հագիգաթ ր հալը իֆատէ էթմիշ վէ պէօլէճէ պազը փօրիսէրին գապահաթը օլտուղու կէօ- րիւմիւշ տիր: Ատրիյէ տաիրէսի պու միւնտսի- պէթլէ փօրիսէր հագգընտա պիր գանաթ հա- սըլ էթմէք վէ անլէր արասընտա մէվճուտ օլան ֆէսատ վէ իրթիքեապը գահիրէ իխրաճ էթմէք մագսէտիլէ փէք սըղը թահգիգաթա պաչալմը տըր: Բօզէնթալըն գաթիլլէրի տէ մէգքիւր րիշ- վէթ ալան փօրիսէր օլտուղու անյաչըմիւշ տըր: — Հուսայթ Սթար Լայնըն՝ էվրօիատան Ամէրի- գայա կիթմէքտէ օլան Աարիաթիւք կէմիսի թի- քանիին ղարգ օլտուղու մահային եագընընտա պիր եէնի ճէսիմ պուգ քիւթլէսինէ թէսատիւֆ էտէրէք եօլունտան սափմաղա մէճպուր օլմուշ վէ վուգու ի հալի թէլսիղ թէլէլըրաֆլա արգա- տան կէլմէքտէ օլան Մօրիքանիս սէֆինէսինէ պիլտիրմիշ տիր: Մ. Ամէրիգանըն սէյր ի սէ ֆաին տաիրէսինին նէչը էթտիլի պիր սթաթիս- թիքէ նագարէն մէգքիւր մէմլէքէթտէ կէչէն սէնէ ղարֆընտա՝ 243,792 թօսօ գուվվէ ի իս- թիապլլէսի օլմագ իւղրէ միւլթէլիֆ նէվ վէ ճէսամէթտէ 1702 կէմի ինչա էտիւմիշ տիր:

Միւքհնիկվի: Միլըր նամ թէյյարէճի Յուլիս 29տա, եանընտա տիկէր պիր քիմսէ օլտուղու հալտէ 13,779 ալագ պիր իրթիֆաա չըգապիլ- միշ տիր: Պու իսէ չիմտիլէտէք կէթիլիմիշ օլան էն պէօլիւք իրթիֆա տըր: Պունտան ագսէմ եէթիլիմիշ օլան էն սօն իրթիֆա 8,858 ալագ օլուպ թէյյարէճի Փրէվօսթ թարաֆընտան եէ թիլիմիշ իտի: — Յուլիս 27տէ «Վիքթօրիա Լուիզ» նամ թէյյարէճ՝ իլինտէ 12 եօլմու պու- լունտուղու հալտէ 9 սաաթ եօլմուրուգ էթմիշ տիր: Համպուրկտան չըգըպ Շիմալ տէնիլլինի կէչմիշ վէ թէքրար կէրի կէլմիշ տիր: — Թի- քանիք գագասընըն սէպէպ վէ մէսուլարընը պուլմագ իլիւն իճրա ի թահգիգաթ էտէն մէհ:

Քէմէ չու նէթիճէյէ կէլմիշ տիր քի, գաղա՝ վա- փօրըն սիւրաթլէ կիթմէսինտէն վուգու պուլմուշ իսէ տէ, պունուն իլիւն գափտան Սմիթի թագ- պիհ էտիլլէմէք, ղիրա էօյլէ եէրլէրտէ սիւրաթլա վափօր սիւրմէք էօթէտէն պէրու առէթ օլմուշ տըր: Կէօյլէթէ եօլմուլարընտան գալաթըն չօգ օլմասը, գաստի օլմալըպ անճագ եօլմուլարըն գա- յըգլարա կիրմէք իսթէմէմէսի վէ սաիր սէպէպլէր նէթիճէսի տիր: Հէյէթ ի մէգքիւրէ Մրիգմէյի տէ թէպրիյէ էյլէմիշ տիր: — Պրանսա իլէ Բուսիա ա- րասընտա պահրի պիր իթթիհատ մուհաէտէսինին ագա էտիլլէճէյի րիվայէթ օլունույօր: Բուսիա- նըն տօնանմասընըն թէճտիտի պու մուհաէտէյէ միւնտսէպէթ վէրմիշ տիր: — Պու սէնէ Սօ- ֆիատա Սեպտ. 26տա Սէնայի վէ Նոֆիա նէ- ղարէթիւնին թէչէպպիւսիւ վէ Թիճարէթ օտասը վէ Սէնայի ճէմիլլէթիւնին մոււվէնէթիլլէ պիր սէնայի սէրկիսի քիւչատ էտիլլէճէք տիր: Մէգ- քիւր սէրկի՝ պըչագըլըգ, քէօրիւքըիւլիւք, տապպաղըգ, սարրաճըլըգ, գունտուրաճըլըգ, էլտիլլէնճիլիք վէ սաիր պու գապիլ սէնայի ի- չիւն օլաճագ տըր: Կէօսթէրիլլէճէք էչիանըն Սեպտ. 8է գատար, Սօֆիա Թիճարէթ վէ Սէ- նայի միւգէսինէ վէ եա կէօնտէրէն ղաթլարըն իթիմատ էտէճէյի քիմսէլէրէ թէվսի օլունմասը չարթ տըր: — Չին ճիւմհուրիլլէթի րէիսի Եուան Շիգայ, Տօգ. Ճ. Ի. Մօրիսօնը միւսթէչար մա- գամընտա տալլէթ էթմիշ, միւմաիլէյ տալի տալլէթի գապուլ էյլէմիշ տիր: Տօգ. Մօրիս 1862տէ Ավսթրալիանըն Կիլօնկ շէհրինտէ տօղ- մուշ վէ էտիլպուրկ տարիլլիֆինունտա իք- մալը թահսիլ էթմիշ վէ 1897տէն պէրու Չինտէ Թալմզ ղաղէթասընըն մուլպիրի մագամընտա իլլէմիշ օլուպ մէմլէքէթին ալալընա էն էյի վագըֆ օլան պիր գաթ տըր: Տիկէր էճնէպի միւսթէչարլարըն տալի տալլէթ օլունաճաղը րի- վայէթ օլունույօր: Տօգ. Մօրիսին թայինի ու- մուլ էհալի թարաֆընտան տալի հիւսն ի գա- պուլ պուլմուշ տըր:

ԱՉԳԱՅԻՆ

Էրմհնիսքանըն անվաղը. — Պու հաֆթա ղար- ֆընտա Փաթրիգիսանէյէ վիւրուտ էտէն թէլէլ- րաֆլար Էրմէնիսթանըն ալալլինի փէք նագիք պիր վաղիլլէթտէ նագչ էթմէքտէ տիրլէր: Սա- սուն ճիւլարընտա Խոյթլըլար պիր մահլէր իլէ Մուշ Առաջնորդունա միւրաճաաթ էտէրէք Տ. Սարգիս Բահանայ իլէ րիւֆէգասընըն գաթըն- տան տօլալը հապս էտիլմիշ օլան պիր գաչ

Քիւրտերին սալը վերլմէսին՝ վէ սալը վերլմէզ-
լէր խէ Թաղավանք վէ Լօրնձոր քէօյլերինտէ
պուլունան էրմէնիլէրի ումումիլէթլէ գաթլ է.
տէճէքլէրինի պիլտիրմիլէր: Պիլարէ քէօյլիլէր
պու եօլտա փէք միւշքիլ պիլ մէվլիտէ պու-
լունմագտա սըրլար: Մուշտան պիլտիրլիտիլինէ
նազարէն իւյթսաքի էշզըյալար տէօրթ գօլա
ալըլարագ եօլարը գափամը սըրլար: Կիտիպ
կէլմէք իմքեանսըզ պիլ հալ քէսպ էթմիշ տիք:
Խոյթսաքի էրմէնիլէր հէյէճան իշինտէ տիլէր:
Աղթամար կաթողիկոս վէքիլինտէն չէքիլէն պիլ
թէլէղրաֆտա՝ Աղթամար կաթողիկոսպուզունա
թապի Կավաշտան 2, Իմզօթտան 2, Շատաթի
քէօյլերինտէն 2, ճէման 6 քիշի գաթլ օլունմըշ
տըր: Էհալի տաթի էմնիլէթսիլիք իշինտէ տիլ:
— Վանն Արտամէտ գարիլէսինտէն Տ. Սահակ
Քահանայտան 300 լիրա ալմագ իւզրէ Քիւրտէր
անը տաղա աշըրմըշտար տըր: — Պիթլիստէն իշար
օլունտուզունա նազարէն Սէյիտ Ալի իսմինտէքի
էշզըյա օրալսրտա զուլմ դւ թէատտիլէ տէվամ
էթմէքտէ տիլ: Ս մահալէրտէ էմնիլէթ վէ
սասալիշին իստէ օլունմալը էմրինտէ Փաթրիգ
հազրէթլէրի պէր վէճէ ի սապըգ հիւքիւմէթէ
միւրաճաթտա պուլունաճագ տըր: — Մարաշըն
Կէնճ սու գագաւընա թապի Կապան, Սինա,
Պունտուգ վէ տիկէր իքի գարիլէլէրին միւսլիմ
վէ զայրի միւսլիմ էհալիսինէ աիտ պիլ թագըմ
մէքալարըն վէրկիսի պուլունտան էվվէլ քեամիլէն
թէլէտիլէ օլունմըշ վէ թափուլար էհալինին է-
լինտէ պուլունմագտա իքէն, Պայազլիտ գատէ
Սաման փաշանըն վարիլէրի մէզքիւր մէրալա-
րը հագգաւը սուրէթտէ զապթ էթմէյէ չալըշ-
մագտա սըրլար: Հիւքիւմէթ պու էշրաֆըն
թանթը թէէսրինտէ պուլունտարագ էհալինին
հագգը մէթալիպաթընը ըէտա էսիյօր: Կիլիկիա
Կաթողիկոսը պու խուսուստա Ատլիլէ նազարէ-
թինէ միւրաճաթ օլունմաւընր Փաթրիգիտանէ-
տէն թալէպ էթմիշ տիլ: — Մարաշտան իշար
օլունտուզունա նազարէն, պիլ զաշ ալ թալիմ
օլունմագ իւզրէ թանթը սիւհա ալընսն Մա-
րաշ, Զէյթուն, Հաճըն վէ սաիլ մահալէրին
իշթիլաթլարը միւտտէթ ի թալիմիլէրինին խայ-
լիճէ միրուր էթմիշ օլմասընա ըաղմէն հալա սա-
լը վէրլմէմիշ տիրէր: Պու իշթիլաթլարստան նի-
չէսի ալիլ վէ էվլատ սահիպի օլտուզլարընտան
քէնտի սէվկիլիլէրինին սէֆալէթինէ տալսիտա-
մայարագ ֆիրարա մէճպուր օլմուշար տըր: —
Կէլէն Ճիւմաա էրթէսի կիւնիւ ճիւմիլէ Փաթ-
րիգիտանէլէր վէքիլէրինտէն միւթէշէքքիւլ գօ-

միսինը մախսուս ազալը իճթիմա էտէրէք էր-
մէնի Փաթրիգիտանէսի թարաֆընտան քիլիսա-
լարա աիտ էմալըն մահլիւտէն մուհաֆազար
զըմնընտա հիւքիւմէթէ թագտիմ օլունմագ
իւզրէ հազըրտանմըշ պիլ թագրիլի միւթալաա
էթմիշ վէ պու խուսուստա հիւքիւմէթ նէզ-
տինտէ պիլ թագըմ մէթալիպաթտա պուլուն-
մագտան իսէ, պիլ թարիգ պուլմագ իւզրէ մէ-
սէլէյի հիւքիւմէթէ թէվտի էթմէքլիք մէպէքինի
տահա մուվաֆըգը մագսէտ կէօրմիլէր տիր: —
Տուր գարրար գօմիսինը՝ Հաճըն, Զէյթուն,
Տէօրթ Եօլ, Քէսապ վէ Պաղչէտէն պիրէր տու-
գարը Սթանպուլ կէթիլէրէք էպէլիք մէքթէ-
պինէ վէ 2 սուլ գարր տա Պրուստտաքի Հա-
րիլ մէքթէպինէ կէճալիլէլէ գարար վէր-
միշ տիր: — Փաթրիգիտանէնին գարարը իւզէ-
րինէ տուլ գարրար գօմիսինը կէթիլէր գօմի
սիննընա 500 լիրա թէվտի էթմիշ վէ մէպալը
մէքքիլի էյթամիլանէլէրէ թէվլի օլունմուշ տըր:
— Պու սէնէ Զէյթուն զըզլար մէքթէպինտէն 5
զրլար միւնթէնի օլմուշ օլուպ պունարտան
իքիսի Հայուհէաւըն մուալէնէթիլէ մահալը
մէքքիւրտէ մուալիլմիլիք էթմէք իւզրէ եիւք-
սէք մէքթէպիլէրտէ իքմալը թահալ էտէճէք
տիր: — Պու սէնէ Խիւսալէնտիկեալը զրաթի
մէքթէպինտէն Շէշէթ էտէն 24 էֆէնտիլէրտէն
6սը էրմէնի տիրէր: — Փաթրիգ Թէրզեանըն գա-
փու քէհալարընտան Աշճեան վարդապետ՝ Սատ-
րազամ փաշայա վէ Խարիճիէ նազըրը Նօրա-
տունկեան էֆյէ, Ասլիլէ վէ Տալիլիլէ նազըր-
լարընա միւրաճաթ էտէրէք էսքի հէյէթ ի
վիւքէյանըն Թէրզեան էֆյի հագգաւը կէրէ
ալլ էթտիլինի պէյան վէ թէքրար Փաթրիգ
թանրմասընը ըէճա էթմէք իսթէմիշ իսէ տէ,
վիւքէյա պէօյլէ պիլ մէսէլէ իշին միւզաքէրէ
էթմէք իւզրէ Աշճեան Վ. Ի հուզըրլարընա գա-
պուլ էթմէք իսթէմէմիլէր տիր: — Մ. Ամէրի
գանլն Պոսթօն չէհրինտէ միւթէմէքքին Մկրտիշ
Կարօ նամ պիլ էրմէնի ֆօթօղրաֆըն իշին
Արմիկներն զաղէթաւընտա չէօյլէ հազըրմըշ տըր:
«Ամէրիգատա պուլունտան ֆօթօղրաֆընտան էն
պէօյիւքլէրինտէն պիրի օլան Մկրտիշ Կարօ պիլ
էրմէնի տիր: 1904տէ Պէրլինտէ Մր. Կարօնուն
չէքտիլի ֆօթօղրաֆլար թէշիլէ էսիլիլքէն, իմ-
փէրաթօր անլէր հագգընտա, Պիւթիւն էօմրիւմ-
տէ պէօյլէ տճալիպ վէ կիւզէլ ֆօթօղրաֆլար
կէօրմէմիլիւ, տէյու պէյանըն էֆքեար էթմիշ
տիր: Միւթէվէֆֆա Մր. Ճօզէֆ Ճէֆըրտըն Մր.
Կարօյա տէր իմիշ քի «Սղլոււմ, Գամարա տիւն»

ևստա պաշգա ֆոթոգրաֆիան էլէրտէ հիւսմ հսեմ
պիր գուզվէթ իքէն, սէնին էլինտէ անճագ պիր
աղէք տիր: Անըն էսէրլէրինի տիկէլլէրինտէն
թէֆրիգ էթմէք իւզրէ անլէրէ կարօրաժ տէ-
նիլիօր:

Փ Ր Օ . Ճ Է Մ Ա Ա Յ Ը

Վեր. Գէորգ Տէմիրճեան իսգօջիասա էտին-
պուրկըն Նիւ Գօլէն իւմ ի իլահի մէքթէպինտէ
պիր սէնէ թահսիլ իլէ մէշուլ պուրունտուգտան
սօնրա պու չափթա շէրիմիլէ ալտէթ էյլէմիշ
տիր: Քէզալիք Վեր. Գալմէ Ապաշատեան պիր
գաշ հափթա Այնթապ քիլիսէլէրինտէ աւեսա-
րանցական ճէմիլէթլէր ագտ էյլէտիքտէն սօնրա
պու հափթա իսթանպուլ կէլմիշ օլուպ, պու-
րատան Մէրզիֆունա ալիմէթ էտէճէք տիր: —
Մէրզիֆուն գօլէնի մուալլիմէլլինտէն Յակոբ էֆ.
Գապագճեան Ամէրիգայա կիթմէք իւզրէ իս-
թանպուլ կէլմիշ տիր: — Սոլումուն էֆ. Գընաճ
եան մէմէքթէթինէ ալտէթ էթմէք իւզրէ Նիւ
Եօրգտան միւֆարագաթ էյլէմիշ տիր: — Պրուսա
վաղը Պատ. Օթթօ Կ. Պաղտասարեան Օր.
Վերգինէ Ս. Զարիֆեան իլէ նիշանլանմիշ տիր:
Քէզալիք Աստանա Կէնճ Որիսթիյան չիքթէթինին
նազըրը Պատ. Սիսակ Մանուկեան Օր. Բօզա
Թօփալեան իլէ նիքեաճ Յուլիս ՅՍտա իսկիլ
թէրրանըն Պէյսլիկսթօք գասապասընտա օրանըն
ժողովական չօպանը Վեր. Մաքինթօք ետիլլէ
իճրա էտիլմիշ տիր: Հէր իքիսինի տէ թէպ.
րիք էտէրիգ: — Գալսէրիլէ քիլիսէսի էքիլ օլուգ
քիլիսէ պինասընա Յ լիւրա իանէ էյլէմիշ տիր: —
Կարմուճ վաղը Պատ. Յակոբ Նաճարեան Այն-
թապըն իւշիւնճիւ քիլիսէսինտէն քէնտինէ վէ-
րիլէն տալէթի գապուլ էյլէմիշ տիր: — Լօնտ-
րատան Յովնանէս էֆ. Պէնէսնիլիեան՝ Մարաշ
պիրինճի քիլիսէյէ պիր օրկան կէթիրթմէք իլիւն
10 լիւրա իանէ էյլէմիշ տիր: — Պէյրութտա էր-
մէնի ասքէրլէրէ ախլազի իուստուստա մուալէ-
նէթ էթմէք իլիւն Յարուլիւն էֆ. Մուրատ-
եան, Յովն. էֆ. Քէշիեան, քէզալիք Մր. վէ
Միսիս Հապթիլ վէՄիսիս Կրէնամ պաղը թէ-
չէպպիւսաթտա պուլունմուշար տըր: Անլէր ի-
լիւն ֆաիտէլի ճէմիլէթլէր ագտ վէ պիր տէ
գրաաթիսանէ քիւշատ էթմիշլէր տիր: Պու. իճ-
թիմալարտա պաղէն 80-100 նէֆէր ասքէր հա-
զըր պուլունտուգտ: — Պատ. Սամուէլ Բէճէպեան
Դօնիս ճէնանեան գօլէնինէ մուալլիմիլլէ տա-
վէթ էտիլմիշ օլուպ, ինճիլի քիլիսէտէ տէ վալ
վէրէճէք տիր: — Փրօֆ. Հայկազեան Տէրիստա-
տէթտէն Դօնիսայա ալտէթ էյլէմիշ տիր:

Տ Ա Խ Ի Լ Ի

Մեճիլիս ի մէպուսանըն գալիանմաւ: Կէշէն չափ-
թաքի նուսթէմիգտէ զիքր օլունտուգու իւզրէ՝
գապինէ՝ Մէճիլիս ի մէպուսանըն գալիանմա-
սընը պիր էմր ի զարուլի ատտ էտէրէք, պու
պապտէ գանունի պիր թարիգ պուլմաղա չա-
լըշմագտա օլմուշ տըր: Մալիւմ օլտուղու իւզրէ
մէճիլիս գալիաթըլալիլ իլսի իլիւն Գանունը
էսասիտէ կէսթէրիլէն եէկեանէ թարիգ չու
տըր, չէօյլէ քի, Գապինէ իլէ մէճիլիս արասընտա
պիր իսթիլաֆ գուհուր էթմէքլէ Գապինէ իս-
թիֆա էտէր, վէ Զաթ ը Շահանէ թարաֆընտան
թէքրար աշի գապինէ իֆա ի մէմուրիլէթէ
տալէթ էտիլի, վէ չալէտ մէճիլիս թէքրար
քէնտիլ ըլինտէ իսրար էտէր իսէ, Զաթ ը Շա-
հանէ մէճիլիս ի Այան իլէ պիլ իսթիլաթէ մէճիլիս
գալիասըր: Գապինէ պու թարիգէ թէվէս-
սիւլ էթմէք իւզրէ մէճիլիստէն իթիմատ րէյի
թալէպինտէ պուլունտուղունտա մէճիլիս պիր
սէպէպ ի իսթիլաֆ հասըլ էթմէմէք մագսէտիլլէ
գապինէյէ իթիմատ րէյի վէրմիշ իտի, Գապինէ
պու քէրրէ տիկէր պիր չարէ օլմագ իւզրէ Գա-
նունըն էսասիլին Դինճի մատտէսինին սօնունա
«Անվալ ը ֆէվզ էլ ատէտէ՝ մէճիլիս ի Այանըն րէյի
իսթիլարիսինի ալարագ մէճիլիս Մէպուսանը ֆէսիս
էթմէք հուգուգ ը Շահանէտէն տիր» ֆըգրէսի,
նի իւալէ էթմէքլիլի մէճիլիս թէքիլի, վէ պու
պապտէ միւսթաճէլիլաթ գալարըլլէ մէճիլիս
րէյինի թալէպ էթմիշ իտի, Յագաթ մէճիլիս ի
Մէպուսան վագթ գալանմագ մագսէտիլլէ
մէվքիւր մէսէյէնին միւզաքէրէսինի 6 կիւն
սօնրայա թէէիլիլ էթմիշ իտի: Հաթթա պու-
նունլէ տէ իքթիֆա էթմէյիլ Գապինէյի տիւ-
լիւրմէք նիլէթիլլէ՝ «Նէլուսքեար Զապըթան
Կրուվը» նամըլլէ իլլէմէքտէ օլան գապըթանը
թէքտիր, վէ գապըթանըն սիլասիլաթիլ իլթի-
ղալընը մէն էթմէք իւզրէ, եագընտա գապուլ
էտիլմիշ օլան գանունու թաթպիլ էթմէտիլի
սէպէպտէն Հարպիլլէ նազըրընը իսթիլգա՝ էթմէյէ
գալգըլըլլար, վէ պու պապտէ Հալաճեան էֆ.
վէ րուֆէգասը թարաֆընտան վէրիլլէն թագրիլ
տէրհալ գապուլ էտիլմիշ իտի: Գապինէ իսէ
իլին պու սուրէթլէ փէք ուղայաճաղընը, հալ-
չու քի՝ անաւշի տէրէճէսինէ կէլմէքտէ օլան
անվալ ը մէմէքթէթին զիլատէ թէհամմիլլէ միւ-
սաստէսի օլմատըլընը կէօրէրէք, վէ պու սը-
րատա, Իզմիրտէ պուլունան ճիւմլէ գապըթան
վէ 75,000 ասքէր թարաֆընտան «Մէճիլիս տէր-

հայ գափատըմատըը թագտիրտէ սթասիոն-
լարտա պուլունան վակոնարը զապթ էտիպ,
Աֆիոն Գարահիսար թարիգիլէ Իսթանպուլ
էրիւրէյէնէքլէրինի,» վէ Արնավուսպուզտա մէճ-
լիսին հալա գափատըմատըը սէպէպուէն իսիսն
վէ ասապիլէթին արթմագտա իտիլինի միւպէ-
յին կէլմիշ օլան թէլէղրաֆարը հիսապա ալա-
րազ Գապիլնէ պու մէսէլէյի հալլ էթմէք իչիւն
տահա գաթի պիր եօլ պուլմուշ տըր: Շէօյլէ
քի, Գանունը Էսասինին 43իւնճիւ մատտէսին-
տէն իսթիֆատէ էտէրէք: մէզքիւր մատտէսին
«Մէճլիսի մէպուսան ֆէսիս էտիլալի հալտէ,
4 ալ սօնրա իճթիմա էտէճէք օլան հէյէթի ճէ-
տիտէնին իճթիմաը պիր իճթիմաը ֆէվզէլ ատէ
հիւքմիւնտէ օլուպ՝ միւսսէթի 2 ալ Տըր ֆըզ-
րէսին՝ պու մէճլիսին Տէլիքի թէշրիկիսի 2 ալ
Տըր սուրէթիլէ թէլազգի էտիպ մէճլիսի Ա-
յանտան մէզքիւր ֆըզրէնին թէֆսիլինի թալէպ
էյլէմիշ տիր: Այան րէիսի Ֆէրիտ փաշա՝ Ճիւմա
էրթէսի կէճէսի Այան ազալարընա պիրէր թէ-
լէղրաֆ չէքէրէք հիւքիւմէթին սէլամէթի մէմ-
լէքէթէ ալագատար օլան փէք մուհիմ պէ-
յանաթտա պուլունաճաղընը, պինաէն ալէյի
հէյէթի Այանըն ֆէզէլ ատէ պիր իճթիմա ազա-
լէտէճէյինի պիլտիրմիշ տիր: Բէիսին իչպու տա-
վէթինէ հէման պիլումու մազ իճապէթ էթմիշ
վէ սաաթ 11տէ հէյէթ իճթիմա էթմիշ տիր: Հէյէթի
վիւքէլա ազասը ճիւլէթէն մէճլիսի Այանա կէլ-
միշ տիր: Սատրապամ փաշանըն թէքիլիֆիլէ ճէլսէ
խաֆիլէն իճրա օլունմը տըր: Էվվէլա հիւքիւ-
մէթէն մէճլիսի Մէպուսանըն լուզումը ֆէսիսի
հազգընտա իզահաթը լազըմէ իթա օլունմը,
վէ մէճլիսի հազըր՝ մէճլիսի սապըզըն պա-
գիլէի միւտտէթինի իքմալ էտիպ, ինթիլիսա-
պաթը ճէտիտէ իճրասը իլէ մէճլիսի ճէտիտին
կէլմէսի իգթիզա էթտիլի հազգընտա հիւքիւ-
մէթին նօզթաի նոպարընը պէյանլէ՝ հէյէթ-
ճէ պու պապտէ պիր թէֆսիլ իթասը
թալէպ օլունմը տըր: Պու մէսէլէյին միւսթա-
ճէլիլէթի միւզաքէրէսի թէզարրիւր էթմիշ, վէ
Գանունը Էսասի Էնճիւմէնի հիւքիւմէթին
թէքիլիֆիլէ Էնիտէն ինթիլիսապ օլունմը վէ Էն-
ճիւմէն թէլէքքիւլ էտէր էթմէզ պիրինճի ճէլսէյէ
նիհալէթ վէրիմիշ տիր: Պիր միւտտէթ սօնրա
Էնճիւմէն թէքարը վիւքէլանըն նէզաիլէ կէլէրէք՝
Գանունը Էսասինին 43իւնճիւ մատտէսին
թէֆսիլ էյլէմիշ, վէ մէճլիսի հազըրըն միւտ-
տէթի վազիֆէսի հիսապ օլունարազ տէօրթ

կիւնտէն պէրու վազիֆէի միւվէքքիլէսի պիթ-
միշ օլունգու հազգընտա գարար իթթիլիսազ է-
տիլտիլինի պէյան էյլէմիշ տիր: Ագշամա տօլ-
րու հէյէթի Այան իքինճի ճէլսէյի տէ խաֆի
օլարազ ազալ էյլէմիշ, վէ Գանունը Էսասի
Էնճիւմէնին մազաթասը թանգիւմ էտիլէրէք
հէյէթի ումուլիլէյէ թագտիւմ օլունմը տըր:
Հիւքիւմէթին թէքիլիֆի 5 րէյէ գարըն 28 րէյ
իլէ գապուլ էտիլէրէք մէճլիսի հազըրըն՝ մէճ-
լիսի սապըզըն պազիլէի միւտտէթինի իքմալ
էթմիշ օլունգունտան անըն տաղըմասը ի-
ճապ էթտիլինէ գարար վէրիմիշ տիր: Մէճ-
լիսի Այան միւզաքէրաթընը ինթիլիսապ
Սատրապամ, մէճլիսի Այան րէիսի Ֆէրիտ վէ
Պահրիլէ նազըրը Մահմուտ Մուլիթար փաշալար
կէճէ ալաֆ. սաաթ 9տա Երտըզ սէրայը հիւ-
մայունունա ազիմէթ վէ սաաթ 9 30տա հու-
զուրը շահանէյէ գապուլ օլունարազ, մէճ-
լիսի Մէպուսանըն գափատըմասը հազգընտա
մէճլիսի Այանըն վէրմիշ օլունգու գարարը
արզ էյլէմիշէր, վէ մուճիպինճէ իրատէի սէ-
նիլէ սուտուր էթմիշ տիր: Վէ իրատէի փա-
տիշահի տէրնալ Տախիլիլէ վէ Հարպիլէ նա-
զըրարընա պիլտիրիլմիշ տիր: Փաշալար ազալ
թաաթընը սէրայտա էթտիլէն սօնրա զօնագ-
լարընա ալտէթ էթմիշէր տիր: — Իթթիլիսապ վէ
Թէրազգը ֆըրգասը Էրքանը՝ հէյէթի Այանըն
ինթիլիսապ միւզաքէրէսինէ գատար տիվանը
րիյասէթտէ իճթիմա էտէրէք, Այան՝ մէճլիսին
ֆէսիլինի գարար վէրտիլի թագտիրտէ մէճլիսին
ալաճաղը վազիլէթ հազգընտա ուզուն միւտ-
տէթ միւզաքէրաթտա պուլունմըլար տըր:
Փազար էրթէսի գապիլնէ րէիսի Ահմէտ Մուլի-
թար փաշա մէճլիսին գափանաաընա տաիր սու-
տուր էտէն իրատէի սէնիլէյին թէպիլիլի իչիւն
մէճլիսի Մէպուսանըն՝ տաիրէի մախսուստա
հազըր պուլունմասը լիւզումունու մէճլիսի րէիսի
Խալիլ պէյէ թէլէղրաֆիլէն իշար էյլէմիշ տիր:
Մէճլիսի պիլ իճթիմա մէճլիսի Այանըն գարարընը
խիլաֆը գանուն վէ մէշրուլիլէթ պիր տար-
պէ մագամընտա թէլազգը էտիպ, Սատրապամըն
վիրուտունա ինթիլզար էթմէյէրէք միւզաքէրէ-
յէ պաշալարըն տըր: Մուլիլիլէրտէն Էսաս
փաշա արթըզ մէճլիսին միւզաքէրէյէ պիր հազ-
գը գալմամը իտիլինէ տաիր պէյանը Էֆքէար
էթմէք իսթէմիշ իսէ տէ, Թալէթ պէյ վէ
սաիրէր թարաֆընտան սուստուրումուշ տըր:
Պատէհու սապըզ Մալիլէ նազըրը Ճավիտ պէյ
պիր սաաթ գատար տէվամ էտէն պիր

Միտքեկնվիլի. — Շամատա 60 գատար աս-
քէր, միւլազիմ վէ զապիթլէր իսեան իշարէթ-
լէրի կէօթէրտիքլէրինտէն տէրտէսթ վէ թէֆ-
գիֆ էտիլմիշլէր իսէ տէ, իսթանպօլտան կիտէն
պիր էմր իւզէրինէ սալը վէրիլմիշլէր տիր: —
Լիպնանտա Պէյթ էտ Տինի պարուլթանէսի
պէրհավա էտիլմիշլէր վէ 4 քիշի թէլէֆ վէ 20
քիշի մէճրուհ օլմուշ տըր: — Պէյրուլթա իքի
փօթիպէր թարաֆընտան մահքէմէյէ կէօթիւրիւ
մէքաէ օլան պիր մահպուս հօլտա ֆիրար է
տէրէք Յիսուսեանլարըն մէքթէպինէ իլթիճա
էթմիշ, վէ փօթիպէր սնը թագիպ էթմիշլէր,
սօնրատան կէլէն պաշգա փօթիպէր տէ պուշկա-
րա իլթիհագ էտէրէք ֆիրարի իւզէրինէ աթէշ
էթմիշլէր, վէ պու հիւզտէն Յիսուսեան րուհ-
պանլար իլէ փօթիպէր արասընտա պիր զաւլգա
վուզու պուլմը տըր: — Բուհպանլար թիւ-
ֆէնք տիպճիկիլէ տարպ էտիլմիշլէր տիր: —
Հիւքիւմէթ՝ ճիւմէ վիլայէթլէրէ պիր թամիմ
կէօնտէրէրէք մէճլիս ի մէպուսանըն գափանտըր-
նը վէ եէնի պիր ինթիխապըն լուզումունա տաիր
իրատէ ի սէնիյէնին սուտուր էթմիշ իտիլինի պիլ-
տիրմիշ տիր: — Շէհրիմիզաէ Բամազան պայրա-
մընը 4իւնճիւ կիւնիւնէ գատար (40 կիւն) տէվամ
էթմէք իւզըն իտարէ ի էօրֆիյէ իլան օլունմըշ
տըր: — Բում փաթրիգի քէնտի իսթիֆասընը
կէրի ալմըշ տըր: — Ումուրը միւլթիյէտէ միւս-
թախտէմ օլան զապիթանըն պուշտան պէօյլէ
հալընըզ ումուրը ասքէրիյէ իլէ իշթիլալ էթ-
մէլէրինէ գարար վէրիլմիշ տիր: Մէճլիս ի մէ-
պուսանըն գափատըլմասը խապէրի ճիւմէ վի-
լայէթլէրտէ հիւսն ի թէէսիր հասըլ էթմիշ տիր:
Իշիտիլթիլինէ նազարէն թալաթ պէյլին իմզա-
սըյա իթթիստ գլիւպլէրինէ կէօնտէրիլմէքսէ
օլան պիր թագըմ թալիմաթը մուֆսիտանէ
հիւքիւմէթ թարաֆընտան էլտէ էտիլմիշ տիր:
— Պիր խապէրէ կէօրէ իթթիհատ վէ թէրագ-
զը րուհասաընտան թալէաթ, ծաւիտ, նաճի,
էյուլա Սապրի, Բահմի վէ Տէվրիշ պէյլեր իլէ
Գարասու էֆէնտի հազգընտա պիր սու ի գաստ
թէրթիպ էտիլմիշ օլուպ, օլ խուսուստա չիւպհէ
օլունան իւշ քիշի տէրտէսթ վէ թէֆգիֆ էտիլ-
միշ տիր: Էսնա ի թէհարրիյաթտա մազնուշլարըն
պու մագսէտ իյիւն 300 լիրա ալտըզլարը ան-
լաշըլմըշ տըր: — Աալիյէ նազըրը Հիւսէյին Հիլ-
մի փաշա հապսիսանէ ի ումուլթիյէ էթմիշ վէ
հապսիսանէ տէրուշինտէ պուլունան մահպու-
սիյնի պիրէր պիրէր իսթիճիւպ էտէրէք էսպապը

մահպուսիյէթլէրինի սուալ էթմիշ վէ հապսիսանէ
մէմուրլարընա տա մէրգուլարըն անվալ ու հա-
րէքեաթը հազգընտա սուալար իրատ էթմիշ
տիր: Պու միյանտա Ջէքի պէյլին գաթիլլէրինին
միւտիրիյէթ տաիրէսինտէ պուլունտուզլարընը
կէօրէրէք պուշկարըն տիկէր մահպուսէնտէն
թէֆրիգ օլունմասը ճաիզ օլմատըղընը պիլ պէ-
յան սնիլէրին տէ գօղուշլարա կէօնտէրիլմէսինի էմր
էթմիշ տիր: — Սուլթան Մուրատ Խամիսէ (Սուլ-
թան Բէշատըն էն պէօյլէք պիրատէրի) քիթապը
պաշը մէմուրիյէթինի իֆա էթմիշ օլան Շէյիս
Ապտիւլ Ղաֆֆար Մարտինտէ վէֆաթ էթմիշ
տիր: Միւմաիլէյհ կէլէն սէնէ պիր րիսալէ նէշր
էթմիշ օլուպ, իթթիհատ վէ թէրագլինին պու
սէնէ Յուլիստէ տիւշէճէյինի պիլտիրմիշ իմիշ:
— Հարպիյէ նազըրը Անասուլուտա պուլունան
օրտու գօմանտանլարընա պիրէր թամիմ կէօն-
տէրէրէք, էմիլիյէթ ի ումուլթիյէ խալէլ կէլմէ-
մէք իւզըն հէր չարէյի գուլլանմալարընը վէ
աքսի թոգտիրտէ քէնտիլէրին չախսէն մէսուլ
թանլաճազլարընը պիլտիրմիշ տիր: — Նաֆիա
նէզարէթի սօն 30 սէնէ զարֆընտա մէմալիք ի
Օսմանիյէտէ իճրա գըլընան ինշալաթը նաֆիա
հազգընտա պիր խիւլասա ճէալէլի ետիմըշ տըր:
Իշպու խիւլասատա կէօրիւլթիւլինէ կէօրէ,
մէզքիւր 30 սէնէլիք միւստէթլին իլք 27 սէնէ-
սինտէ 16,995 քիլօմէթրօ չօսէ ինշա էտիլմիշ,
3,181 քիլօմէթրօ թէսվիյէ ի թիւրապիյէ ամէ-
լիյաթը վէ 10,319 քիլօմէթրօ թամիր ամէլիյա-
թը, վէ միւճէտաէտէն 29,317 վէ թամիրէն
10,544 քէօփրիւ վէ մէնֆէզ հաթիլմըշ, վէ պու
իճրաաթա մուգապիլ 4,714.058 լիրա սարֆ
օլունմըշ տըր: Սօն իւշ սէնէտէ իսէ 2,054 քիլօ-
մէթրօ չօսէ, 1,398 քիլօմէթրօ թէսվիյէ ի թիւր-
պիյէ, 2,629 քիլօմէթրօ թամիրաթ, 2,690 ա-
տէա եէնի քէօփրիւ վէ 2,713 ատէա քէօփրիւ
թամիրաթը հաթիլմըշ վէ պունս 1,130,459 լի-
րա սարֆ օլունմըշ տըր:

Պու հաֆթա տախիլի խապէրլէրիմիզին քէս-
րէթի սէպէպինտէն զապէթալըն տիկէր գըսմ-
լարընտան պազըլարընը թէրք էթմէքիյէ մէճ-
պուրիյէթ հասըլ օլմուշ տըր:

Միւսթի մեսուլ վէ սահիպ ի իմբիյազ
Յ. Գ. ԳՐԻԳՈՐԱՆ

Օ. ԱՐՁՈՒՄԱՆ ՄԱԹՊԱՍՏԸ

Տէրիսատէթ, Ձագմագըլար, Յակոբեան խան